

38

ΤÉΜΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Evropská rada architektů

Evropská rada architektů (The Architects' Council of Europe – ACE) je organizace, která zastupuje profesi architekta na evropské úrovni: usiluje o to, aby v zájmu dosažení svých cílů vystupovala jménem architektů jednotně. Její rostoucí základnu tvoří v současné době 44 členských organizací, což jsou regulační a profesní zastupitelské orgány ve všech členských státech Evropské unie (EU), přístupujících zemích, Spojeném království, Švýcarsku a Norsku.

Její prostřednictvím ACE zastupuje zájem více než pěti set tisíc architektů ze 30 zemí po celé Evropě.

Úkolem ACE je:

- prostřednictvím prosazování a připomínkování ovlivňovat právní předpisy a politiky EU, které mají dopad na naše strategické priority;
- být vlivným a ceněným zdrojem informací pro architektonickou profesi v Evropě;
- působit jako jednotný hlas profese architekta v evropských institucích;
- být efektivně propojeným reprezentativním orgánem pro architektury a odborná pracoviště v EU;
- podporovat vznik příznivého prostředí pro výkon profese pro architektury a jejich kanceláře;
- ukázat úlohu architektů při vytváření konkurenceschopné, obohacující a udržitelné Evropy.

Vize ACE

- měnit věci k lepšímu a rozvíjet architekturu jako strategii pro inovace, která vede k větší konkurenceschopnosti a ziskovosti.

Jak ACE funguje

Valné shromáždění (General Assembly) je nejvyšším orgánem ACE. Formuluje a přijímá politiku ACE ve všech záležitostech vyplývajících z jejích cílů. Volí předsedu organizace a pět členů Výkonné rady / představenstva. Valné shromáždění se skládá z delegace každé členské organizace a schází se dvakrát ročně.

Výkonná rada řídí a spravuje běžnou činnost ACE a uvádí do života strategie stanovené Valným shromážděním.

Při plnění jejích úkolů jí pomáhá generální sekretariát se sídlem v Bruselu.

Výkonná rada (představenstvo – Executive Board) má 11 členů, z nichž šest je voleno a pět jmenováno na základě rotačního principu v souladu se střídáním předsednictví EU. Mezi šesti volenými členy je prezident/ka ACE, který/á předsedá zasedáním Valného shromáždění (General Assembly) a Výkonné rady a jedná nezávisle na všech národních zájmech. Funkční období všech členů správní rady je dvouleté.

Výkonná rada řídí a spravuje běžné záležitosti ACE a prosazuje politiku stanovenou Valným shromážděním.

Složení Výkonné rady (Executive Board) pro období 2022–2023:

- Ruth Schagemann (Německo) / prezidentka
- Fulgencio Avilés Inglés (Španělsko)
- Dubravko Bacic (Chorvatsko)
- Carl Bäckstrand (Švédsko)
- Christos Christodoulou (Kypr)
- Borys Czarakcziew (Polsko)
- Daniel Fügenschuh (Rakousko)
- Selma Harrington (Irsko)
- Paul Jeppesen (Dánsko)
- Ruta Leitanaite (Litva)
- Diego Zoppi (Itálie)

Z konference How to achieve quality in the built environment 4. května 2019 v Innsbrucku. Foto archiv ACE

Zasedání Valného shromáždění ACE v roce 2018

Výkonná rada / představenstvo (Executive Board) ACE 2022–2023: Paul Jeppesen (DK), Carl Bäckstrand (SE), Dubravko Bacić (HR), Ruta Leitenaitė (LT), Fulgencio Avilés Inglés (ES), Borys Czarakoziew (PL), prezidentka Ruth Schagemann (DE), Daniel Fügenschuh (AT), Selma Harrington (IE), Christos Christodoulou (CY), Diego Zoppi (IT). Foto archiv ACE

Prezidentka Evropské rady architektů (ACE) Ruth Schagemann s bývalým prezidentem UIA Vassilísem Sgoutasem

Ruth Schagemann / prezidentka ACE

Ruth Schagemann (*1974) vystudovala architekturu na univerzitě v Braunschweigu a na univerzitě ve Stuttgartu v Německu. V roce 2006 založila architektonickou kancelář VICE VERSA Architektur + Medien. Od té doby se zabývá národními a evropskými záležitostmi pro Bádensko-Württemberskou komoru architektů. Jako členka představenstva ACE se posledních šest let intenzivně angažovala v evropských a mezinárodních záležitostech této profese. Podílela se na koordinaci reakce ACE na implementaci směrnice EU o službách na vnitřním trhu a směrnice o profesních kvalifikacích, na legislativním procesu zavedení balíčku služeb zahájeném Evropskou komisí v lednu 2017 a na dalších záležitostech vnitřního trhu.

Je třeba využívat možnosti učit se a sdílet osvědčené postupy s cílem dosáhnout kvalitního vystavěného prostředí

ROZHOVOR S PREZIDENTKOU EVROPSKÉ RADY ARCHITEKTŮ (ACE) RUTH SCHAGEMANN

29. října to bude rok, kdy jste byla zvolena prezidentkou ACE. Jaké to je být prezidentkou této organizace?

Je mi ctí zastupovat naši profesi na evropské úrovni, zasazovat se za profesní potřeby a kvalitní stavebnictví v Evropě. Profesi architekta považuji pro společnost za velmi důležitou. Každý architekt přispívá ke zlepšení kvality vystavěného prostředí, vhodného pro klimaticky neutrální budoucnost. Architekti mají klíčovou roli v ovlivňování našeho společného bytí, vytváření příjemného prostředí v souladu s přírodou. Ale zároveň musí vnímat potřeby jednotlivců, rodin, společnosti – usilovat o lepší budoucnost nás všech.

Proč jste byla podle vašeho názoru zvolena?

To je zajímavá otázka, na kterou bych se klidně mohla zeptat já vás, protože Česká republika pro mě hlasovala. Předpokládám, že mě kolegové zvolili kvůli mému přístupu k integraci architektů a týmové spolupráci. V pozici prezidentky se sice snažím udávat směr a nastavovat rámec, ale všechny členské organizace a všichni členové Výkonné rady mají stejná práva a prostor k tomu, aby k efektivní činnosti ACE přispěli. S kolegy z České komory architektů dlouhodobě úzce spolupracujeme, především s Pavlem Martinkem, který byl členem Výkonné rady (Executive Board) a významným zástupcem v pracovních skupinách ACE. Také jsem byla poměrně často zvána do České republiky, abych hovořila o obhajobě našich cílů v Evropě.

Ovlivnila funkce prezidentky váš osobní život?

Určitě, zcela. Klíčová je však rovnováha mezi osobním a profesním životem. Mám velké štěstí, že mohu poznávat různé lidi, kultury, jídla a způsoby života. Každé setkání je pro mě osvěžením a příležitostí k poznání a obohacení osobních znalostí a životních zkušeností.

Na všech fotografiích se usmíváte, zachováte si tento úsměv po celou dobu prezidentství?

Určitě. Je to součást mé DNA. Já jsem velmi pozitivní a spokojený člověk. Jsem také velmi orientovaná na hledání východisek, snažím se co nejlépe řešit problémy a hledat vhodné dohody.

Jaká je podle vašeho názoru role ACE?

Řekla bych, že většina legislativy, která se denně dotýká naší profese, vzniká v Evropě. Někdy jsou pak směrnice a předpisy implementovány do národních dokumentů, jindy nikoliv. Přitom například směrnice EPBD o energetické náročnosti budov bude rozhodovat o tom, zda se zaměříme pouze na spotřebu energie, nebo zda se bude brát v úvahu i uhlíková stopa budovy. Takto zásadní směrnice by se měla každopádně promítnout do národních předpisů, zákonů či vyhlášek. A právě v této fázi může být významná role ACE. Prostřednictvím ACE lze ovlivňovat znění směrnice a její implementaci do národních dokumentů. Prostřednictvím ACE je možné navázat kontakt s Evropskou komisí a třeba i s Parlamentem.

Jakým tématům se především věnujete v roli prezidentky?

Velmi tvrdě pracujeme na směrnici EPBD se skvělým koordinátorem Carlem Bäckstrandem. Dalším tématem je kvalita a dostupnost bydlení. Pracovní skupina pro bydlení v ACE vypracovala skutečně fantastické politické stanovisko, které jsme představili v Madridu, a do budoucna musíme tento obsah dále rozvíjet i směrem k politikům. Protože existuje jedno velké nedorozumění – každý si myslí, že kvalita vystavěného prostředí stojí hodně peněz. Můžeme ale ukázat, že i malými zásahy lze dosáhnout kvality. Že takové zásahy nemusí vždy stát obrovské peníze a mohou je podpořit i banky a investoři. Tématem je i Nový evropský Bauhaus, který chceme rozvíjet silněji i na národních úrovních. Dalším tématem je samozřejmě válka na Ukrajině. Velmi mne osobně překvapilo, že naši ukrajinští kolegové už za týden po začátku války přemýšleli o tom, jak zemi obnovit. Napsali jsme dopisy také zemím G8 a jejich ministrům stavebnictví, abychom zdůraznili, že pokud má být Ukrajina obnovena, bude to možné pouze ve spolupráci s kolegy na Ukrajině. Aby se neuplatňoval přístup řečneme kolonialistický, ale pracovalo se opravdu zdola, a aby peníze pro obnovu byly vynaloženy správným způsobem a bylo postaráno o kvalitu vybudovaného prostředí. Celkově v rámci struktur ACE budu podporovat, abychom se v členských organizacích sblížili a měli členské organizace skutečně aktivní v pracovních skupinách a aby se tyto organizace podílely prostřednictvím svých delegátů na tématech, která je zajímají.

Kdo je při pracovních setkáních hlavním partnerem prezidenta ACE?

Nejdůležitějšími partnery jsou členské organizace ACE. Je důležité znát jejich potřeby, které se následně rozvíjejí jako politické stanovisko v různých pracovních skupinách ACE. Podporují je koordinátoři a Valné shromáždění je pak vede určitým směrem. Proto jsem se v posledním půlroce snažila setkat s co největším počtem členských organizací a diskutovat o konkrétních tématech na různých schůzkách, konferencích a při rozhovorech. Setkávám se také se zástupci všech architektonických autorizací – zahradních

architektů, urbanistů, interiérových architektů atd. Protože abychom dosáhli klimatické neutrality, musí se všechny profese a obory spojit. Vedeme také stálý dialog s politiky na evropské úrovni. A nyní, díky prezidentce Ursule von der Leyen a iniciativě Nový evropský Bauhaus (NEB), můžeme pozorovat působivou změnu paradigmatu.

Co se změnilo díky Novému evropskému Bauhausu?

Iniciativa Nový evropský Bauhaus vznikla před dvěma roky a všechny nás tehdy překvapila. Před vznikem NEB jsme se jako architekti vždy snažili dosáhnout setkání s politiky a podělit se o své odborné znalosti a zkušenosti. Nyní, se vznikem NEB, se tato situace zcela změnila. Evropská komise se nyní o naší práci už sama zajímá a konzultuje s námi architektonická témata. Proto jsem se setkala například s poslanci Evropského parlamentu. A to je momentálně naše velké štěstí, někteří z nich jsou totiž architekti, jako například Marcos Ros (Španělsko), který pracuje na NEB.

Také si myslím, že každý může mít svou vlastní definici NEB. Interpretace bude jiná ve skandinávských zemích a třeba ve střední Evropě, podle toho, jaké daná země řeší problémy. Také architekti v České republice si mohou najít svou vlastní cestu.

Čekají nás významné změny celé naší evropské společnosti, respektive už probíhají. Promítají se také do činnosti ACE?

O aktuálním dění diskutujeme. Nyní se situace změnila, protože se udržitelnost a výstavba dostává do centru zájmu evropských politiků. Evropská unie je dlouhodobě vnímána jako svým způsobem odtažitá od svých občanů. Z posledních deset let jsem se však naučila, že EU je nesmírně transparentní, mnohem průhlednější a přístupnější, než tomu bývá na národní úrovni. Evropské instituce jsou vždy otevřené diskusi a hledají zlepšení a dobré nápady. Ursula von der Leyen se proto rozhodla rozvinout myšlenku Nového evropského Bauhausu. Myslím, že bude ještě velmi obtížné dát této myšlence širší smysl, hmatatelný pro všechny občany. Oni musí cítit potřebu provádět změny a požadovat kvalitu do budoucna.

ACE reprezentuje 47 organizací z 32 evropských států. Je tato různorodost zemí, kultur a názorů komplikací?

Je to skutečně největší výzva, ale podle mého názoru je rozmanitost v Evropě něco mimořádného a silného. Samozřejmě existují rozdíly, například ve Skandinávii je vystavěné prostředí úplně jiné než ve střední nebo jižní Evropě. Je opravdu důležité pochopit rozdíly a specifické potřeby a zjistit, v čem si rozumíme. Po prvních měsících mého vedení ACE je mi jasná jedná věc: chceme se od sebe navzájem učit a sdílet osvědčené postupy. To, co může fungovat v jedné zemi, nemusí fungovat v jiné, ale lze to přizpůsobit nebo upravit. Jedná se o znalosti sdílené se všemi našimi kolegy z celé Evropy. Vyzdvihneme například zákon o kvalitě architektury, který byl nedávno přijat ve Španělsku. Španělská kolegyně tuto iniciativu představila na našem posledním zasedání Valného shromáždění v Bruselu. Tento příklad ukazuje osvědčené postupy a ilustruje znalosti, které sdílíme prostřednictvím naší sítě. Pokud jiná evropská země, která měla zájem o zavedení podobné zaměřeného zákona, neuspěla, může svůj postup konzultovat se španělskými kolegy. Kromě rozdílů máme i společný cíl. Chceme dosáhnout kvalitního vystavěného prostředí.

Co víte o české architektuře a architektech?

Ráda bych se zmínila o nedávném vývoji vašeho stavebního práva. Víím, že se v České republice dlouho připravuje nový stavební zákon. Měla jsem také to potěšení účastnit

se loni vyhlášení výsledků České ceny za architekturu, což mi poskytlo skvělý přehled o kvalitě architektury. A považuji ji za velmi, velmi působivou.

Podle mého názoru jsou ocenění tvorby nesmírně důležitá, protože nejen představují nás architektky – a to, jak skvělou práci odvádíme, ale především mají možnost ukázat politikům i starostům měst, co mohou dělat oni a jak mohou využívat nejlepší zkušenosti z praxe. A proto bude podle mého názoru například velmi důležité, abychom v budoucnu pro tato ocenění našli prostor v lokálním měřítku, při regionálním nebo krajinném plánování, abychom ukázali, že může skvělá architektura fungovat kdekoli. Měli bychom také vybírat stavby, které nezapomínají na klimatickou neutralitu a snížení uhlíkové stopy atd. Ne technickým způsobem, ve smyslu uplatnění dalších a dalších technologií, ale představit chytré nápady na úrovni designu a materiálů, které se použijí inovativním způsobem.

Česká republika nyní předsedá EU a snahou České komory architektů je při této příležitosti upozornit i na architektonická témata.

To je nesmírně důležité. Pokud panuje pocit, že nemáte možnost dlouhodobě ovlivňovat ministerstva, možná je právě předsednictví příležitostí k prosazování kvalitní architektury a Politiky architektury a stavební kultury ČR atd. (o konferenci ECAP viz s. 8 – pozn. red.). Dostala jsem pozvání prostřednictvím vašeho Ministerstva pro místní rozvoj. Já přijedu.

Architekturu jste studovala v dolnosaském Braunschweigu. Chtěla jste být vždy architektkou?

Studovala jsem architekturu, protože jsem chtěla být architektkou, která staví architekturu. To byl můj cíl. Moje kariéra se však odklonila jiným směrem. Nyní zastupuji profesi a bojuji za architektky a kvalitní vystavěné prostředí. Svou architektonickou kancelář jsem založila společně s manželem, který ji nyní vede. Kdyby se mě někdo zeptal, jestli bych znovu studovala architekturu, řekla bych ano. Určitě. Architektura je velmi rozmanitá. Zabývá se různými tématy lidského života. Studovala jsem v 90. letech a velmi se mi tehdy líbila výměna názorů a komunikace mezi kolegy.

Můžete uvést nějaké příklady, co se vám podařilo nebo daří v Německu ovlivňovat?

Vzhledem k diskusi, které v poslední době v Německu vedeme a které jsou podněcovány aktivitami Evropské komise, se naše ministerstva najednou opravdu těší na to, až se sladí s cíli EU týkajícími se klimatické neutrality a budou se zabývat tématy, jak zlepšit sektor architektury a vystavěného prostředí. Tyto kroky však nejsou v režii ACE, ale Bundesarchitekten Kammer (BAK).

Kam jezdí prezident na dovolenou?

Z dovolené jsem se právě vracela a jedním z mých opravdových nejoblíbenějších míst je Bodamské jezero. Letos jsme měli perfektní počasí, takže jsme hodně plachtili, sportovali, užívali si dobrého vína a jídla. A to všechno téměř za rohem, jen hodinu a půl jízdy autem. Takže uhlíková stopa byla docela malá.

Tančíte poloprofesionálně tango. Máte ještě pořád čas na tancování?

Miluji tancování. Je to součást mé DNA. Občas najdu i teď čas si jít zatancovat – a pořád si to užívám.

Josef Smutný

Stručná historie Evropské rady architektů

Jednotný evropský akt (Single European Act – SEA) z roku 1987 byl první zásadní revizí Římských smluv (Treaty of Rome) z roku 1957. Tento akt, přijatý 1. července 1987, stanovil Evropskému společenství cíl vytvořit do 31. prosince 1992 jednotný trh a umožnil kodifikovat evropskou politickou spolupráci. SEA zejména vytvořila trh pro „čtyři svobody“ – volný pohyb zboží, kapitálu, služeb a osob.

Architekti neformálně spolupracovali v rámci Výboru architektů sjednocené Evropy (Comité de liaison des architectes de l'Europe unie – CLAEU) po dobu 17 let. Tato spolupráce vedla v roce 1985 k přijetí směrnice o architektech (která poskytla základ pro vzájemné uznávání kvalifikací v oblasti architektury mezi tehdejšími 12 členskými státy).

Vytvoření jednotného trhu však vedlo většinu profesí – včetně architektů – k tomu, aby podnikly kroky k vytvoření fyzické přítomnosti v Bruselu s cílem zajistit kontakt s evropskými institucemi – zejména s Evropskou komisí a Parlamentem.

Evropská rada architektů (ACE) byla založena v květnu 1990 registračními orgány a profesními sdruženími tehdejších 12 členských států EU: Belgie, Dánsko, Francie, Německo, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Španělsko a Spojeného království.

Původně byla zaregistrována jako Evropská hospodářská zájmová skupina (EEIG) v Lucembursku, ale v roce 1998 byla založena podle belgického práva jako „neziskové mezinárodní sdružení“ (Association Internationale à but non-lucratif – AISBL).

Cíle odsouhlasené zakladateli ACE v německém Trevíru byly:

- usilovat o lepší pochopení architektonických a kulturních hodnot a podporovat kvalitu životního prostředí;
- propagovat vyšší úroveň vzdělávání, školení a praxe v architektuře;
- zajistit nezávislost a integritu profese architekta v EU;
- propagovat profesi architekta v rámci EU a ve vztahu k jejím institucím.

V dostatečném předstihu před každým rozšířením EU (Rakousko, Finsko a Švédsko v roce 1995; Kypr, Česká republika, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko,

Slovensko a Slovinsko v roce 2004; Bulharsko a Rumunsko 2007 a Chorvatsko 2013) učinila ACE kroky k přijetí profesních organizací těchto zemí nejprve jako pozorovatelských členů (dokud měly status kandidátských zemí) a poté jako členů řádných, jakmile se jejich země staly plnoprávnými členy EU.

Norsko a Švýcarsko byly navíc přijaty jako členové se zvláštním statutem, protože uplatňují evropské směrnice nebo předpisy týkající se akademického uznávání a výkonu architektonické profese v rámci Evropského hospodářského prostoru (EHP) nebo na základě dvoustranných dohod s Evropskou unií.

Přestože Spojené království v roce 2020 EU opustilo, britské architektonické organizace jsou nadále členy ACE se zvláštním statutem, a to na základě dvoustranné dohody mezi Spojeným královstvím a EU a vyjednání doporučení o vzájemném uznávání kvalifikací v architektuře.

Za dobu své existence přijala ACE za pozorovatele architektonické organizace dalších kandidátských zemí: Turecko, Srbsko, Makedonie – a nedávno byla způsobilost k pozorovatelskému členství rozšířena na Ukrajinu.

Nový vizuální styl tiskovín ACE. Foto Pavel Martinek

Strategie ACE 2022–2025

Před schválením Strategie ACE pro období 2022–2025 proběhla revize vnějšího prostředí a jeho výzev a příležitostí. Výzvy a jejich silné stránky byly přetaveny na úkoly, které byly rozděleny s ohledem na interní kapacity ACE.

Cíl

Vytvářet konsenzus v profesních otázkách a identifikovat osvědčené postupy s cílem prokázat přínos architektů ke kvalitě života a obecnému blahu a za tímto účelem ovlivňovat právní předpisy EU, které mají dopad na práci architektů.

Vize

Dosáhnout většího uznání hodnoty architektury – prostřednictvím angažovanosti, osvěty, výzkumu a propagace – jejího kulturního dědictví a přínosu pro kvalitu života občanů.

Základní hodnoty

- demokratické, inkluzivní, participativní, propojené;
- profesionální, etické, multikulturní, konsenzuální;
- flexibilní, odolné, inovativní.

Devět témat

Členské organizace ACE a pracovní skupiny se účastnily procesu, během kterého jsme stanovili devět kritických témat:

- Green Deal, kvalita veřejného prostoru, dostupné bydlení;
- mobilita / internacionalizace, regulace, hodnota architektury;
- regulační podmínky pro praxi, digitalizace, zadávání zakázek

a zorganizovali setkání předsedů všech pracovních skupin, aby stanovili taktické cíle, které budou zahrnuty do obchodního plánu na rok 2022, jenž je čtvrtletně přezkoumáván Správní radou ACE.

Rovnováha mezi potřebami profese

Jako vždy je třeba dosáhnout rovnováhy mezi uspokojením přání členských organizací / pracovních skupin a upřednostňováním klíčových činností a sdělení – v zájmu dopadu a zviditelnění. ACE se snaží uspokojit všechny požadavky, avšak zároveň se snaží uvážit:

- individuální a kolektivní potřeby;
- proaktivitu a reaktivitu;
- podporu architektury a podporu architektů;
- reakce na zájmy profesních sdružení (služby pro členy) a na potřeby příslušných orgánů (větší dopad regulace);
- řešení otázek, které jsou důležité pro akademickou obec, a otázek, které více zajímají odborníky z praxe.

Témata 2022

- prosazovat zlepšení směrnice o energetické náročnosti budov;

- podporovat iniciativu Nový evropský Bauhaus (NEB);
- reagovat na konzultace o „zelených“ veřejných zakázkách;
- uspořádat konference a studie o umělé inteligenci;
- prosazovat kvalitní a cenově dostupné bydlení;
- rozvíjet osvědčené postupy a porozumění za účelem vzájemné podpory na národní úrovni;
- sbližování profesí (krajinařů a urbanistů), např. společná setkání a konference.

Soulad s programem Kreativní Evropa – kultura

- pomáhat kulturnímu a tvůrčímu odvětví využít příležitostí digitálního věku a globalizace;
- umožnit těmto odvětvím dosáhnout jejich hospodářského potenciálu + přispět k udržitelnému růstu, zaměstnanosti a sociální soudržnosti;
- umožnit evropskému kulturnímu sektoru přístup k mezinárodním příležitostem, trhům a publiku.

Další aktivity ACE

- reakce na Zelenou dohodu (Green Deal) / Nový evropský Bauhaus (NEB) a prosazování udržitelných postupů šetrných k životnímu prostředí;
- podpora nových technologií pro zvýšení konkurenceschopnosti (digitalizace);
- budování kapacit, aby bylo možné realizovat činnost na mezinárodní úrovni;
- rozvoj účasti na kultuře (rozvoj publika);
- optimalizace vytváření sítí, zvyšování kvalifikace, prosazování zájmů, shromažďování/šíření údajů a
- kultivace účinné účasti a zapojení členů ACE.

ACE se věnuje i dalším aktivitám, mezi nimi také v oblasti komunikace, správy, statistického výzkumu (sektorová studie) a projektům financovaným EU (podrobněji na s. 69).

Julie Deutschmann
Manažerka komunikace Evropské rady architektů

Prezentace programu Kreativní Evropa

Gleis 21 (autoři: einszueins architektur), komunitní bytový dům ve Vídni. Vítěz v kategorii Získání pocitu sounáležitosti v soutěži New European Bauhaus 2022

De Korenbloem (autoři: Studio Jan Vermeulen + Tom Thys architecten), pilotní projekt bydlení pro občany s ranou demencí v Kortrijkku, Belgie. Vítěz v kategorii Důraz na místa a lidi, kteří to nejvíce potřebují, New European Bauhaus 2022

Flaux – Flower Matter, Helsinky. Výzkumný projekt, jehož cílem je odklonit 40% květinový odpad ze skládek. Vítěz v kategorii Utváření cirkulárního ekosystému a podpora myšlení o životním cyklu, New European Bauhaus 2022. Foto archiv soutěže

Topolò/Topolove – Vesnice jako dům, projekt využívá veřejná prostranství jako součást domu a posiluje tak komunitu, Grímacco, Itálie. Vítěz v kategorii Důraz na místa a lidi, kteří to nejvíce potřebují, New European Bauhaus 2022

Symbiotic Spaces Collectiv, Berlín, projekt ochrany městské přírody pomocí open source technologie 3D tisku a místních materiálů, zejména jílů. Vítěz v kategorii Opětovné spojení s přírodou, New European Bauhaus 2022

Kvalita a estetika vystavěného prostředí se musí dostat do vzdělávacího systému

ROZHOVOR S BÝVALÝM ČLEMEM
VÝKONNÉ RADY ACE A BÝVALÝM PŘEDSEDOU ČKA
DALIBOREM BORÁKEM

Stál jste u zrodu České komory architektů před 30 lety, mnoho let jste byl členem dozorčí rady ČKA, místopředsedou ČKA i jejím předsedou. Po celou dobu jste vnímal význam spolupráce se zahraničními profesními institucemi, řadu let jste proto vedl pracovní skupinu Zahraniční aktivity ČKA a sledoval zahraniční legislativu i další činnosti. Proč považujete mezinárodní spolupráci za důležitou?

Základní otázky profese jsou ve všech zemích podobné. Existují komory, které mají veliký a vysoce profesionalizovaný aparát, jako třeba Němci. Ti jsou schopni všechny profesní otázky řešit komplexně včetně právního dopadu, ale i výzkumu. Zaplatí si studie a zprávy o vývoji trhu i různých odvětví architektury. Jestliže mají tyto silné komory, které jsou po desetiletí stabilizované, k dispozici užitečné dokumenty a jsou schopné problémy profese úspěšně řešit, považuji za zbytečné vymýšlet na koleně v našich podmínkách vše paralelně. Můžeme od nich získat zkušenosti. Na druhé straně je ale pravda, že západní profesní organizace vždy zajímalo, jak fungují procesy u nás a jaké jsou postoje architektů bez svobodné historie. Také se nás ptali, jestli nevidíme některé části jejich zaběhnutého systému jako zkostnatělé a jaký ohlas mají jejich postupy mezi našimi architekty.

Česká republika byla již od dob socialismu prostřednictvím Obce architektů (tehdy Svazu architektů) a později i Komory členem UIA (Mezinárodní unie architektů). Co bylo hlavním předmětem spolupráce s UIA?

UIA byla v době socialismu jednou z mála příležitostí, jak být v kontaktu se zahraniční architekturou, jak se vzdělávat, a také jak získat doložky a dostat se za hranice. UIA byla vždy profesním spolkem, který důsledně uplatňoval jednotlivé aktivity podle regionů. Česká republika spadala vždy do tzv. Regionu 2 – Centrální a Východní Evropa a Střední východ, kam patří například Kazachstán nebo Turecko (existuje ještě Region 1 – Západní Evropa, Region 3 – Amerika, Region 4 – Asie a Oceánie a pak Region 5 – Afrika – pozn. red.). V dobách socialismu se zástupci Česka a Slovenska zúčastňovali akcí UIA organizovaných architektem Stoilovem v Bulharsku za podpory Rusů a Gruzínců. UIA organizovala mezinárodní soutěže, kongresy, vzdělávací programy. Nadšeně jsme jezdili na akce

Klubu lyžujících architektů, který založili Gruzínci. Také v devadesátých letech zůstávala UIA důležitým prostředníkem mezi českými architekty a světem.

Proč už dnes není členství ČKA v této organizaci aktuální?

UIA byla založena již v roce 1948 a vždy se snažila zajišťovat setkávání architektů, výměnu názorů, zabývala se obecnými celosvětovými otázkami, zpracovala a stále sestavuje řadu užitečných dokumentů. Ale třeba legislativou a výkonem profese v jednotlivých zemích se prakticky nezabývá. V devadesátých letech jsme si navíc začali uvědomovat, že máme společná témata spíše s Regionem 1 – Západní Evropa, nikoliv Regionem 2, který byl navíc silně pod vlivem Ruska. Vedení UIA nesouhlasilo s tím, že by se země východního bloku staly součástí Regionu 1. Tehdejší prezident UIA byl Řek a byl dotčen, že pohrdáme společností Řeků a Turků a cítíme se být někým „lepší“. Byl přesvědčen, že právě schopné země bývalého Východního bloku mohou Region 2 pozvednout. Aktivity UIA vnímal jako celosvětové úsilí. V tom měl pravdu. Nakonec, po dlouhých diskusích, ČKA v roce 2012 vystoupila z UIA a Českou republiku v této organizaci zastupuje samostatně Obec architektů.

Od roku 2003 se stala ČKA řádným členem ACE (Evropské rady architektů), která se ukázala pro výkon profese prospěšnější.

Zahraniční aktivity ČKA dostaly úplně jinou dynamiku poté, co jsme se stali členy ACE. Tady musím připomenout iniciativu bývalého předsedy ČKA Petra Bílka, který de facto svým nekompromisním americkým způsobem zajiřil, aby se i postkomunistické státy staly řádnými členy ACE. Oni nás tam nechtěli. Uvažovali o zřízení jakési východoevropské sekce ACE. Petr Bílek byl na kongresu UIA a setkal se tam se sekretářem ACE Alainem Sagnem. Přesvědčil ho, že by Česká republika měla být členem ACE. Ještě větší spád dostaly zahraniční aktivity ČKA hned následující rok, kdy se Česká republika stala členem EU a bylo třeba zabývat se možností projektovat v zahraničí.

V ACE jste byl členem pracovních skupin i představenstva. Jaké úkoly jste hlavně řešili?

Po našem vstupu do ACE se postupně většina diskusí stáhla k tématu uznávání odborných kvalifikací a možnosti volného trhu, protože architekt je jednou ze sedmi harmonizovaných, a tedy i jednou z nejjednodušších profesí. Ukázalo se, že je nutné řešit standardy výkonů, etiku, pojištění atd. Třeba pojištění není dosud harmonizované. V západních zemích jsou pojistky architektů ohromné a odpovídají výši honorářů za projekt. Naše honoráře neumožňují platit tak vysoké pojistky. A to úplně základní, tedy prostupnost profese srze Evropu, to se povedlo. A pak zbývalo harmonizovat vzdělávání architektů.

Odlíšnost délky a úrovně vzdělávání i autorizačních zkoušek v jednotlivých zemích vedla vždy k diskusím o uznávání odborných kvalifikací, a tedy i možnosti projektovat v různých zemích v Evropě. Myslíte si, že je určitá benevolence nastavená Směrnicí o uznávání kvalifikací umocněná tlakem Evropské komise na deregulaci všech profesí správná, nebo byste byl přísnější?

Ono i v Evropské komisi jsou dvě skupiny názorů. Jedna z nich – Services – se snaží rušit všechny bariéry a maximálně vše liberalizovat. S tím já jsem nikdy nesouhlasil. My jsme vždy vyžadovali nám bližší rakousko-uherský model, kterým je regulace pomocí profesních komor. Kvalifikace se skládá ze dvou stupňů, jedním je získání potřebného vzdělání, druhým autorizace (registrace, licence). Vždy jsme ale naráželi na severské země, které to

mají založené jinak. Tamní projektanti jsou regulováni systémem pojištění. Projektovat může, kdo chce. Ale nikdo si nenajme řezníka, protože řezník nedokáže projekt pojistit, zatímco renomovaný architekt ano. Jsem přesvědčen, že pomocí komor je nastavena rozumná míra regulace. Prostupnost profese je také založena na seznamu škol, které splňují vzdělání odpovídající požadavkům kvalifikace. V ACE a ENACA (Evropská síť příslušných orgánů v architektuře) jsme vždy domlouvali kritéria, která musí absolventi škol naplňovat.

Od roku 2005 jste se snažil dostat do českého povědomí téma politiky architektury jakožto strategického dokumentu s celostátní působností. Trvalo však deset let, než byl oficiálně dokument Politika architektury a stavební kultury ČR v roce 2015 schválen vládou. Proč?

Politika architektury nastavuje určitý směr, stanovuje mantinely chování, s cílem získat kvalitní vystavěné prostředí. Proto se od počátku setkávala s jistým odporem jak ze strany státní správy, tak samotných architektů. Mezi architektky, ale i úředníky panovala obava z jakéhokoliv regulace čehokoliv. Znění dokumentu bylo projednané v roce 2009 s tehdejším ministrem pro místní rozvoj Jiřím Čunkem. Jeden den jsme s ním byli na večeři a druhý den, když jsme nesli materiál k podpisu do vlády, jsme zjistili, že byl ministr odvolán... Byl to běh na dlouhou trať. A ani po schválení dokumentu není politika naplňována, význam dokumentu nebyl plně pochopen.

Proč ČKA vynakládala takové úsilí k prosazení Politiky architektury ČR?

Byli jsme přesvědčeni, že tento dokument posílí význam našeho prostředí a zásadního vlivu architektů na jeho vznik. Zkušenosti z jednání zástupců ČKA se státní správou a třeba veřejnými zadavateli byly tristní. Když probíhalo výběrové řízení na budovu Nejvyššího správního soudu v Brně, stavby za miliardu, byli jsme s Jirkou Plosem za hejtmanem a doporučovali vypsat architektonickou soutěž, která přinese nejlepší řešení stavby. Podle hejtmana ale byla nejlepším řešením nejnižší cena za projekt. Nechtěl slyšet nic o kvalitě staveb a prostředí. „Kde ji máte zakotvenou v legislativě?“, ptal se nás. Zakázka skončila škaredými domy, ukradenými autorskými právy, korupční aférou a soudním sporem. A takhle netransparentně vznikala na přelomu tisíciletí jedna stavba za druhou. My jsme chtěli, aby stát po vzoru Finska a Švédska vydal dokument, který řekne, jaké postupy je třeba na jednotlivých úrovních dodržovat, aby se podařilo dosáhnout kvality.

S prosazováním Politik architektury pomáhá všem zemím ECAP (European Conferences on Architectural Policies; dříve EFAP – Evropské fórum politik architektury).

Na Fóru EFAP se několikrát ročně představovaly politiky architektury jednotlivých zemí a citovala ustanovení, která jsou v dané zemi prospěšná, jaké mají důsledky a ohlasy – negativní i pozitivní. Jednalo se o nesmírně důležitou výměnu zkušeností.

ČKA v roce 2008 iniciovala překlad mnoha politik architektury západoevropských zemí. Když si je přečtete, všechny usilují o kvalitní vystavěné prostředí, každý se ale snaží dosáhnout jej různými prostředky.

Z jednání konferencí EFAP pro mě vyplynulo, že jedině, co má naději na dlouhodobý úspěch, je změnit požadavky společnosti. A to na základě výchovy dětí, které si za 15 nebo 20 let budou vážit vystavěného prostředí a budou si uvědomovat, že existují mechanismy, kterými vzniká vystavěné prostředí hnsné anebo pěkné. Takže když bychom si vzali do ruky první verzi Politiky architektury

ČR, kterou jsme počátkem tisíciletí psali s Jirkou Plosem, tak je jejím základem vzdělávání. Od mateřských školek napříč celým vzdělávacím systémem až po širokou veřejnost. Fascinovalo nás, když jsme se dozvěděli, že na medicíně v Helsinkách se přednáší estetika prostředí. A nikomu se to tam nezdá divné. Považuji za samozřejmost, že prostředí ovlivňuje zdravotní stav a rozpoložení pacienta. Reformou školství, kdy se zařadila do vzdělávacího systému kvalitní prostředí, si prošli už v 80. letech. První návrh Politiky architektury, který byl zaměřen právě na školství, byl podle mého názoru daleko pádnější a cílenější než to, co se nakonec povedlo schválit. V dokumentu nikdy nemělo jít o architektky. Mělo jít o společnost jako celek. Má se jednat o Politiku architektury vlády, nikoliv architektů.

Letos na podzim se v Praze uskuteční konference ECAP (viz s. 8). V roce 2009 jste inicioval mezinárodní konferenci EFAP v Praze, kterou organizovala ČKA společně s MMR v rámci předsednictví České republiky EU. Jako předseda ČKA jste tehdy podepsal s tehdejším ministrem školství Pavlem Liškou Memorandum o vzdělávání a architektuře.

Konference měla velký ohlas, byla výborně obsazená, protože nás všichni podporovali. Přijely tehdy špičkové osobnosti z celé Evropy. Hlavní architekt Hamburku tehdy vysvětloval, jak na základě politiky architektury vzniklo Hafen City. Upozorňoval na mechanismy, na způsoby přesvědčování investorů, na možnosti soutěží. Bohužel v té době ještě u nás přetrvávala snaha architektů získat zakázku na základě známostí s politiky. A politici chtěli totéž. Sestavili jsme tehdy na ČKA návrh textu Memoranda o vzdělávání a architektuře, které se podařilo na konferenci podepsat. Považovali jsme to za první krok ke vzdělávání společnosti.

Dělá ČKA dost v oblasti zahraničních aktivit?

To teď nejsem schopen posoudit. Považuji ale za důležité, aby někdo schopný jezdil jako zástupce orgánů Komory, případně i zástupce Kanceláře ČKA, na jednání ACE. A aby skutečně zásadní informace včas předával představenstvu Komory. Sám jsem v době své aktivní účasti v ACE unavoval představenstvo Komory dvouhodinovými přednáškami. Nikdo o ně původně nestál. Ale slyšeli je a informace ovlivnily řadu lidí. Předpokládám, že takto funguje i Pavel Martinek. Důležitá je komunikace.

Jak ideálně využívat informace získané v ACE?

Není to jednoduché. Informace získané v ACE jsou hromadou necílených novinek, některé jsou a jiné nejsou relevantní. Stávají se užitečnými až v okamžiku, kdy člověk na dané téma narazí. Já jsem měl obrovskou výhodu, že jsem všechny informace měl a že jsem je mohl třeba využít na nějakém jednání, třeba na ministerstvu, jako předseda Komory. V tu chvíli jsem věděl, jak daný problém řeší Belgičani, Francouzi nebo Poláci. Tím jsem sice představenstvo nezahlocoval, nikoho by to nezajímalo, ale třeba při jednání na ministerstvu byla taková informace velmi silný argument. Model, kdy jsem jezdil do Bruselu jako předseda nebo místopředseda ČKA a se mnou jezdil předseda pracovní skupiny, byl výborný a možná bylo stálo za to ho obnovit.

Jak vlastně probíhá jednání Valného shromáždění (General Assembly) ACE?

Jednání trvá osm deset hodin jeden den a druhý den totéž. Je na něm tři sta lidí, sedíte někde v pětaticáté řadě a posloucháte. Když začne mluvit Španěl, dozvíte se o zapadajícím slunci nad třpytícím se mořem, po hodině přejde k požadavku na snížení pojištění architektů. Pak nastoupí

Ir a během tří minut vás zasype řadou konkrétních faktů a statistických údajů, které si nestiháte zaznamenávat. A to si ještě představte tu různorodou angličtinu, mnohdy ze sluchátek. A do toho odcházíte, protože je třeba se domlouvat v kuloárech na společných postupech, volbách atd. Jeden člověk to zodpovědně nepobere, je lepší, když jedou dva zástupci. Přijížděl jsem vždy s desítkami listů poznámek.

Proč mají členové ČKA chtít, aby byla ČKA členem ACE a posílala na jednání své zástupce?

Abychom nezůstali „křupani za Alpami po kolena v blátě“. Teď jsem použil citaci Petra Pelčáka, který říká, že každá kultura je velmi ovlivněná podmínkami, protože tam, kde si v písku na slunci hrají s míčem, mají jiný způsob uvažování o světě, než když člověk stojí za Alpami po kolena v blátě. Češi nikdy nepřikládali velkou pozornost umění, estetice, kvalitě prostředí a s nimi spojeným informačním systémům. Protože se to nikdy nikde neučilo. Máme obrovský deficit. Chceme-li, aby se něco změnilo, musíme usilovat o to, aby se změnili klienti, aby chtěli po nás, po architekttech, něco jiného. My jim jako architekti musíme umět něco jiného nabídnout. To, co jim nabízíme, vede k těm výsledkům, které máme. A ve světě mají výsledky jiné. Je třeba vědět proč.

Máme skutečně tak jiné výsledky výstavby než v zahraničí? V dnešním globálním světě?

Která česká stavba je na stránkách předních zahraničních časopisů? Kteří čeští architekti zasedají v mezinárodních porotách? Slovinci, Poláci... Co máme my?

Co považujete v současné době za nejdůležitější problém, kterým by se měly profesní organizace v celoevropském kontextu zabývat?

Budu se opakovat, ale systém vzdělávání společnosti. Jak architektské vidění světa, které vystavěné prostředí považuje za základní kvalitu a bázi pro jakýkoliv kulturní rozvoj, jak takovou informaci dostat do společnosti, aby se změnila setrvačnost. Setrvačnost je v našich podmínkách zničitelná. Vezmu jako příklad energeticky pasivní dům. Ten postavíte o 400 tisíc Kč draž než normální dům. Ale těch 400 tisíc Kč vám dá stát – nárokovou dotací Zelená úsporám, která už běží více než deset let. Vy za svoje prachy můžete mít o třídu lepší dům, který vám ještě v budoucnu ušetří hromadu peněz. Kolik myslíte, že se ročně postaví domů tohoto charakteru? Šest procent. Devadesát čtyři procent lidí staví domy, které jsou mentálně 70 let staré. Na podzim možná všichni pochopí, že mohou pasivním domem ušetřit, ale pravděpodobně nepochopí, že jde především o kvalitu stavění.

Markéta Pražanová

Konference ACE v Bordeaux, 10. 10. 2008

Konference EFAP v Lublani, 15. 6. 2008

Poradní výbor ACE v Bruselu, 5. 12. 2014. Foto Dalibor Borák

Pokud se má něco změnit, musí jít veřejný sektor příkladem

ROZHOVOR S PAVLEM MARTINKEM, BÝVALÝM ČLEMEM VÝKONNÉ RADY ACE A SOUČASNÝM PŘEDSEDOU PRACTICE COMMITTEE ACE, PŘEDSEDOU PS ZAHRANIČNÍ AKTIVITY ČKA A ČLEMEM PŘEDSTAVENSTVA ČKA

V čem spatřujete přínos členství ČR v ACE pro výkon profese českých architektů?

Do počátku svého působení v pracovní skupině Zahraničí ČKA v roce 2013 jsem existenci ACE vůbec neregistroval. A jelikož důvodem mých aktivit v ČKA bylo především mapování zkušeností ze zahraniční praxe a legislativy, bylo směřování do ACE nevyhnutelné. Projektovat jsem tehdy domek v Rakousku a ten rozdíl ve správním řízení a podobě dokumentace byl natolik propastný, že mě zanechal v úplném šoku. Když jsem se o rozdíl zajímal víc, zjistil jsem, že je u nás povědomí o zahraniční praxi velmi malé a z naší Komory jsem se také potřebné informace nedozvěděl.

ACE je pro mne především otevřenými dveřmi poznání a inspirace, jak to v zahraničí funguje, v čem se můžeme poučit. Vedle toho jsme součástí komunity celoevropské platformy architektů, můžeme spoluplytvát stanoviska ke vznikající legislativě Evropské komise. Začalo to standardy výkonu profese a legislativou a postupně se záběr rozšířil na honoráře a udržitelnost. ACE je komunikační HUB a záleží na každém, jak se zapojí. My, naše Komora, rozhodně patříme k těm aktivnějším. Pak je to samozřejmě rovina zprostředkování osobních kontaktů, protože pokud existuje nějaký dotaz, vždy je snazší zavolat někomu konkrétnímu v komoře příslušné země.

V ACE zastupujete ČKA již deset let. Dalo by se stručně shrnout, co se vám za tu dobu podařilo?

Začínal jsem jako řadový člen pracovní skupiny pro standardy ACE (SoS – Scope of Services) v době, kdy se v rámci novelizace směrnice o službách redefinovaly standardy v rámci evropského standardu CEN TC395. Naší prací byla jejich modifikace pro profesi architekta, přičemž jsme hojně využívali materiálů britské komory architektů RIBA – tzv. „The plan of work“. Výstupy této práce jsem se snažil prosadit při revizi našich komorových standardů, pro jejich zjednodušení a zpřehlednění. Výsledkem je současná brožura Standardů vydaných Komorou. Součástí měla být také nám přizpůsobená tabulková podoba dle vzoru RIBA, k tomu však bohužel již nedošlo. Práce skupiny SoS skončila v roce 2016, shodou okolností v Praze.

Mou další činností byla účast ve skupině Udržitelnost (Sustainability), jejímž členem jsem dodnes. Začal jsem být aktivní v době novelizace Evropské směrnice o energetické náročnosti budov (EPBD) a přisuzuji si zásluhu za intervenci do finálního vyznění stanoviska ACE k této novelizaci. Problém byl v tom, že skupina (dodnes) vedená Judith Kimpian byla zcela v souladu se všemi regulačními návrhy Evropské komise, které často sledovaly jiné cíle než čistě environmentální. Prosadil jsem kritický pohled na zavedení podpory smart-ready indikátoru, upozornil na složitost metodiky Levels, oproti požadavku vyhlášky po technologické neutralitě jsem byl pro jednoznačnou podporu elektromobility atd.

V roce 2017 jsem se stal na návrh ČKA členem představenstva ACE na základě rotačního principu, obdobně jako dříve Dalibor Borák (polovina představenstva ACE je volená, polovina nominovaná, každá organizace má přibližně jednou za deset let možnost nominovat svého zástupce). Zastával jsem pozici zástupce pokladníka organizace a byla mi svěřena práce na zahájení obnovy webu a tvorbě aplikace pro architektky o soutěžích a volných pracovních pozicích.

Poté, co mi v roce 2019 vypršelo dvouleté funkční období, jsem opětovně kandidoval do volené části představenstva. Tam jsem byl, i přes řadu kandidátů z dalších zemí, zvolen. Záhy začala pandemie covid-19 a práce se ztížila, s přivyknutím na on-line jednání současně výrazně zintenzivnila. V druhém období představenstva jsem se stal spolukoordinátorem AREA-2, bloku zaměřeného na praxi architekta. Zde jsem inicioval znovuoobnovení skupiny zaměřené na standardy výkonů – SoS – tentokrát s širším záběrem tzv. Practice Committee. Do mé koordinace také spadala skupina BIM, ženy v architektuře a také IBM (new business model – vzdělávací program pro mladé architektky věnovaný vedení kanceláře), byl jsem rovněž členem skupiny, která vyhodnocovala a revidovala zapojení ACE do evropských programů, intenzivně jsem se věnoval práci okolo nového webu i soutěže na nový korporátní design ACE atd.

Na další období představenstva jsem se rozhodl nekandidovat, velmi jsem se zapracoval v rámci Practice Committee, které dodnes vedu a mimo širší rozkročení agendy v představenstvu jsem viděl jako smyslupnější soustředit se na tento úkol. Připravili jsme několik reakcí v oblasti BIM směrem k Evropské komisi, poslední rok je ve znamení získané finanční podpory na konferenci a výzkum pokročilých digitálních technologií v architektuře (AI – Artificial Intelligence), nejedná se tedy o BIM. Zde bych rád poskytl možnost účasti českým univerzitám a dalším „nerdům“ v této oblasti.

Jaké další zahraniční aktivity by měla ČKA (případně jiné české organizace, ministerstva apod.) vyvíjet v oblasti architektury a proč?

Obecně mám dojem, že jsme jako ČR velmi málo vidět a nemáme příliš zájem se prezentovat, přitom máme co ukazovat. Ze zkušenosti z ACE vím, že nikde nemají „patient“ na všechny problémy a všichni obdobně tápou. Ať již v oblasti udržitelnosti nebo stavební legislativy obecně.

Velmi by pomohlo, kdybychom více chápali, a to nejen na poli architektury, že je lépe iniciativně řešit a ovlivňovat legislativu tam, kde vzniká – v Bruselu, nikoliv se až posléze rozčilovat při národní transpozici. V tomhle jsou ale pasivní všichni stejně – vyjma Němců. Pamatuji si, když jsem byl německou komorou požádán o pomoc při prosazení jedné naprosto správné úpravy ve vyhlášce o ochraně spotřebitele týkající se problematičnosti uzavírání smluv mimo kancelář. Přestože existovaly jimi zformulované dokumenty, naše ministerstvo o ně nemělo

zájem. Návrh předložilo v Evropské radě nakonec Rakousko. Také stojí za připomenutí potřeba participace a širší odborné diskuse o změnách evropských technických norem v rámci CEN, kde je zpravidla velmi aktivní Univerzitní centrum energeticky efektivních budov ČVUT v Praze (UCEEB). Povědomí mezi odbornou veřejností o tom ale moc není.

Co považujete v současné době za nejdůležitější / nejpálčivější problém, kterým by se měly profesní organizace v celoevropském kontextu zabývat?

Bude to znít jako fráze, ale postavení architekta a architektury je stále stejně důležité, nic se na tom za poslední roky nezměnilo. Nejsem si jistý, co v tom může změnit iniciativa typu NEB (New European Bauhaus), a nejsem úplně zajedno s ACE, že právě takové politické iniciativy nás spasí. Dále jsou zde nové problémy. Stupňující se požadavky na udržitelnost a rychle se rozvíjející digitalizace jsou výzvou pro architekty, jak při tom kvantu nových informací a požadavků nevyzrát z hry. Přitom udržitelnost bez architektury není udržitelná a sebeinteligentnější digitalizace je jen mrtvým nástrojem. Souhlasím s ACE, že je nutno stále dokola opakovat potřebu kvality a celostního přístupu a vzdělání. Zcela zásadním ukazatelem postavení architektury ve společnosti jsou kritéria, podle nichž se zadávají veřejné zakázky. Jsem přesvědčen, že nejvíce pro-green opatřením by bylo soutěžení a hledání kvality na úkor ceny. „Public first, private second“ – pokud se má něco změnit, musí jít veřejný sektor příkladem. Současná legislativa však řeší různé indikátory, posudky, certifikáty a taxonomii.

Markéta Pražanová

Zásadní je uchovat si svobodného ducha a schopnost skutečně tvořit

ZEPTALI JSME SE MICHALA FIŠERA, BÝVALÉHO ČLENA PRACOVNÍ SKUPINY ACE PRO ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK A ARCHITEKTONICKÉ SOUTĚŽE

Česká komora architektů se stala řádným členem Evropské rady architektů (ACE) v roce 2003, tedy téměř před dvaceti lety. V čem spatřujete přínos členství ČR v ACE pro výkon profese českých architektů?

Za zásadní přínos považuji možnost přímo se podílet na tvorbě legislativy EU, která zpětně ovlivňuje život v členských státech. Pojmy jako kvalita vystavěného prostředí nebo stavební kultura se v poslední době na této úrovni čím dál více skloňují a my máme prostřednictvím ACE příležitost tyto vize a politiku uvádět v realitu.

Jakou pozici v rámci ACE jste zastával a co bylo vašim úkolem? Podařilo se úkol splnit a jak byly výstupy prospěšné pro profesi architekta v Evropě / v ČR?

Byl jsem členem pracovní skupiny pro zadávání veřejných zakázek a architektonické soutěže. Stručně řečeno, hlavním úsilím bylo a stále je prosazovat takovou legislativu a nástroje, které při výběru architekta upřednostňují kvalitativní kritéria. Architektonické soutěže mohou takovým nástrojem být, ale nestačí říct jen toto. Samy o sobě musí být kvalitně vyhlášené a administrované. Na pracovních setkáních jsme s kolegy často dlouze diskutovali a hledali napříč Evropou průnik v zásadních bodech a podmínkách, které vedou k úspěšnému výsledku. Sdílení zkušeností z dobré i špatné praxe během těchto setkání není nahraditelné jinou komunikační platformou.

Jaké (další) zahraniční aktivity by měla ČKA (případně další české organizace, ministerstva apod.) vyvíjet v oblasti architektury a proč?

Zcela logicky a přiměřeně současně globální situaci by to měly být například aktivity zaměřené na sociální soudržnost, adaptaci na klimatické změny, podporu regionální diversity při zachování schopnosti přeshraniční spolupráce. Tato témata lze rozvíjet v rámci agendy ACE, není třeba čekat, můžeme začít a témata sami iniciovat.

Co považujete v současné době za nejdůležitější / nejpálčivější problém, kterým by se měly profesní organizace v celoevropském kontextu zabývat?

Zásadní je neztratit se v globálním žele, uchovat si zdravý nadhled, svobodného ducha a schopnost skutečně tvořit.

Pavel Martinek při jednání ve Výkonné radě ACE.
Foto archiv Pavla Martínka

Moje vzpomínka na účast v práci ACE

ZEPTALI JSME SE JAROSLAVA ŠAFERA, BÝVALÉHO PŘEDSEDY PS ZAHRA NIČNÍ AKTIVITY ČKA A BÝVALÉHO 2. MÍSTOPŘEDSEDY ČKA

Česká komora architektů se stala řádným členem Evropské rady architektů (ACE) v roce 2003, tedy téměř před dvaceti lety. V čem spatřujete přínos členství ČR v ACE pro výkon profese českých architektů?

Vím jen jedno: soužití 27 zemí je práce. Sladění tolika profesních organizací je taky práce. Každá taková profesní organizace se musí práce zúčastnit, aby vznikla nějaká dohoda jako minimální předpoklad pro soužití a koordinaci. Ještě složitější je, když profesní organizace chtějí docílit nějakého cíle, nějaké změny. Pak se opravdu aktivně a včas musí domluvit. Naše komora se ke společným evropským tématům musí umět včas vyjádřit a včas je aktivně posunout. A to je vlastně podstata naší spoluúčasti v ACE.

V letech 2014–2016 jste byl předsedou pracovní skupiny pro zahraniční aktivity. Jaké byly vaše zkušenosti se zahraničními profesními organizacemi?

V roce 2014 jsem byl zvolen do představenstva ČKA a posléze předsedou PS Zahraničí. Na valné hromadě ČKA v roce 2013 jsem se zavázal, že pokud budu do představenstva zvolen, navážu kontakt s českými a slovenskými kolegy architektů žijícími trvale v zahraničí a všem položím širokou řadu otázek o způsobu práce jejich profesních organizací a komor. Tuto práci jsem zhruba po roce dokončil a odpovědi od přibližně pětadvaceti architektů z celého světa byly shrnuty v Bulletinu ČKA 4/2015 na s. 56–63, který byl z velké části věnován tématu spolupráce ČKA se zahraničím.

V té době jsem se od mladších kolegů dozvěděl o existenci ACE a její činnosti. Rád jsem se přidal k práci kolegů z různých pracovních skupin ČKA (PS zahraničí, soutěže, standardy a honoráře atd.), kteří se v té době práce v pracovních skupinách ACE účastnili.

Záměru tohoto textu poslouží připomenutí, že se představenstvo ČKA rozhodlo v té době (2012) ukončit formální členství naší Komory v Mezinárodní unii architektů (UIA). Mladší kolegové tehdy cítili, že členství ČKA v jakékoliv nadnárodní organizaci spojené s členskými příspěvky má smysl jen tehdy, pokud přinese konkrétní pomoc a inspiraci ve velmi reálné transformaci legislativy

a způsobu práce naší Komory v souvislosti se vstupem České republiky do EU.

Spíše nežli účast na velkých každoročních sjezdech UIA nás zajímala práce pracovních skupin ACE, kde se architekti a právníci z členských zemí Evropské unie snažili sjednotit legislativu jednotlivých členských zemí a samozřejmě diskutovat palčivá témata a způsob práce jednotlivých komor. Struktura jednotlivých pracovních skupin ACE je velmi podobná struktuře pracovních skupin naší Komory.

S bázní a respektem jsem odjel v červnu 2014 do Dublinu na své první setkání s evropskými kolegy z ACE na pravidelné schůzce pracovní skupiny ACE Standardy a honoráře. Při tomto setkání jsem záhy pochopil to nejdůležitější – ať už honoráře budou jakékoliv a vypočítáme je jakýmkoliv způsobem, jsou jen malou součástí celého systému investic. Úspěch se skutečně dostaví až tehdy, když klienti, ať už veřejní či soukromí, uznají smysl výše našich honorářů pro zdar konečného díla. Smysl, který v podstatě chrání jednak majitele (stavebníka, investora) a uživatele díla, jednak prostředí, ve kterém se dílo nachází. V legislativním žargonu lze mluvit o ochraně spotřebitele. Mimochodem, v té době byla komisařskou Evropské komise pro toto téma česká europoslankyně Věra Jourová.

Zahraniční kolegové na setkání v Dublinu dobře vnímali rovnováhu mezi architektem / projektantem a investorem / spotřebitelem. Dobře vnímali, že v našem povolání má konkurence kancelář architektů důležitý smysl, ale minimálně stejný smysl má jistota kvalitního produktu a minimalizace riziku pro investora. Velmi jsem ocenil, že architekti shromáždění na schůzce v Dublinu poctivě hledali ve svých příspěvcích zmíněnou rovnováhu a smysl kompromisu a porozumění obou pohledů na naši práci.

V jednu chvíli jsem sebral odvalu a hovořil o dramatu naší práce doma, kdy konkurence převažuje nad smyslem a kvalitou naší práce, kdy drsný zákon o zadávání veřejných zakázek v podstatě nutí veřejné investory vybírat nejnižší nabídku, a tím rozhodovat bez zvážení skutečného přínosu daného díla pro život v daném sídle. Připomněl jsem, že v prostředí časté výměny zastupitelských orgánů prakticky nelze úspěšně realizovat kvalitní a dobře promyšlenou veřejnou zakázku. S potěšením jsem zjistil, že během příspěvku nikdo nešel na záchod či do hotelu. Někteří kolegové mi přišli osobně poděkovat za můj příspěvek, který byl platný i pro jejich domácí situaci.

Ve svém zápisu ze schůzky v Dublinu (umístěném nyní na www.cka.cz) jsem popsal základní dilema tématu honorářů. Varianta výpočtu honoráře jako procenta z investičních nákladů byla napadena Evropským soudem a většina evropských komor (s výjimkou Německa jejich ceníku prací HOAI) odstranila tento způsob výpočtu honoráře ze svých materiálů.

Diskuse během setkání v Dublinu pomohla zformulovat pevný názor, že možnou variantou výpočtu honoráře, která by obstála před přísnou evropskou legislativou a Evropským soudním dvorem, je výpočet honoráře, který vychází ze stanovení nutného počtu hodin (různých kategorií) pro danou službu architekta. Jednotlivé kanceláře architektů se pochopitelně pokusí ohodnotit počet nutných hodin svojí konkrétní hodinovou sazbou.

V opačném pohledu, tedy z pohledu investora a spotřebitele, bude tímto způsobem rychle zřetelná míra riziku, kterou konkrétní honorářové nabídky představují. Stačí podělit nabízenou sumu honoráře počtem nutných hodin a každý investor bude vědět, zda konkrétní architekt nabízí hodinovou sazbu pomocného dělníka či raketového vědce. V principu počtu hodin nutných pro vypracování dané služby architekta (tehdy nazývané výkonové fáze)

také spočívá ochrana před přísným pohledem Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

Schůzka v Dublinu v červnu 2014 přinesla výše zmíněnou konceptuální i praktickou inspiraci. Vedla k dohodě mezi ČKA a ČKAIT a obě komory přivedla ke společnému stanovení počtu hodin nutných pro vypracování daných fází služeb architekta / projektanta. Kalkulačka časové náročnosti na webových stránkách ČKA je toho dokladem. Stojí za povšimnutí, že schůzce v Dublinu tehdy předsedala Ruth Schagemann, současná prezidentka ACE, s níž ČKA udržuje již více než desetileté profesní přátelství.

Příloha textu viz www.cka.cz

Bez ACE by členské státy měly omezený prostor pro komunikaci svých zájmů

ZEPTALI JSME SE IGORA KOVAČEVIČE, SOUČASNÉHO ČLENA PRACOVNÍ SKUPINY ACE PRO ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK A ARCHITEKTONICKÉ SOUTĚŽE

Česká komora architektů se stala řádným členem Evropské rady architektů (ACE) v roce 2003, tedy téměř před dvaceti lety. V čem spatřujete přínos členství ČR v ACE pro výkon profese českých architektů?

Jedná se o organizaci, která sdružuje většinu komor Evropské unie, a je to ideální platforma pro lobbování zájmů profese na úrovni Evropské unie. Bez ACE by jednotlivé komory členských států měly velmi omezený prostor pro komunikaci svých zájmů.

Jakou pozici v rámci ACE jste zastával a co bylo vaším úkolem? Podařilo se úkol splnit a jak byly výstupy prospěšné pro profesi architekta v Evropě / v ČR?

Po velmi aktivním působení Michala Fišera v pracovní skupině pro zadávání veřejných zakázek a architektonické soutěže jsem byl osloven ČKA, abych pokračoval v jeho práci. Bohužel období, do kterého jsem se dostal já, bylo

poznámeno omezenou možností komunikace způsobenou pandemií covidu-19. Většina jednání probíhá online a mé působení poslední rok je tedy spíše ve fázi seznamování se s agendou a pochopení postojů jednotlivých členských komor ve vztahu k ACE. Očekávám, že se při prvním osobním setkání podaří agendu otevřených soutěží nastolit – a vymezit ji znovu jako hlavní cíl při výběru zpracovatele projektové dokumentace.

Jaké (další) zahraniční aktivity by měla ČKA (případně další české organizace, ministerstva apod.) vyvíjet v oblasti architektury a proč?

Mám za to, že by Komora měla nastavit priority svého rozvoje v nějaké dlouhodobější perspektivě a definovat jakousi vizi, kde chceme být v roce 2030, kolik chceme mít členů, jak chceme reagovat na hrozby ohledně omezování práv samospráv atd. Tedy otázky, které se táhnou jako nit od založení Komory a můžou se znovu objevovat.

Jsem přesvědčen, že Komora komunikuje na národní úrovni velmi dobře. Bohužel jsou ale partnerem politici, kteří umějí slíbit pouze drobná zlepšení. I ta se ovšem setkávají s aparátem ministerstev, který je stabilnější než politická reprezentace a nedovoluje radikální změny. Takže je to mravenčí práce, kterou kolegové z představenstva a z pracovních skupin ČKA odvádí.

Myslím, že by na poli veřejných zakázek máme veliký dluh vůči členům Komory. Většina zakázek se pořád soutěží buď o nejnižší nabídkovou cenu, nebo jako zakázka malého rozsahu, což snižuje kvalitu architektury.

Co považujete v současné době za nejdůležitější / nejpálčivější problém, kterým by se měly profesní organizace v celoevropském kontextu zabývat?

Je to především zachování a dílčí posílení samosprávné pozice komor. Dále je to sjednocení názoru, že otevřená soutěž o návrh je nejdemokratičtější proces pro výběr architektonických služeb. Západní země propagují spíše užší soutěže o návrh, což vede k tomu, že se zakázky rozdávají jen mezi úzkým počtem firem, které jsou specializované na jednotlivé typologie firem, které mají specializaci a vazby na veřejného zadavatele. Nejdůležitější je najít na úrovni EU shodu v postupu, jak soutěžit architektonické služby, a propsat tento postup do národních agend. Je nutné podotknout, že Česká republika je vzorovým příkladem otevřených soutěží. Bohužel s velice malým procentem tohoto typu soutěží z celkových zakázek na projekční služby.

Seveřani pokračují čtvrtou generací Politik architek- tury a ČR nena- plnila ani první

ZEPTALI JSME SE JOSEFA SMUTNÉHO, ČLENA PS ZAHRA NIČNÍ AKTIVITY ČKA A BÝVALÉHO ČLENA PŘEDSTAVENSTVA ČKA

Jakou pozici v rámci ACE jste zastával a co bylo vaším úkolem?

Jako místopředseda ČKA letech 2011–2014 jsem měl mimo jiné na starosti zahraničí, respektive jsem byl předsedou pracovní skupiny pro zahraničí. V tu dobu se formovaly nové vize směřování Komory a to se týkalo i zahraniční agendy – tedy účasti ČKA v aktivitách UIA (Mezinárodní unie architektů) a ACE (Radě evropských architektů).

Byl jste u vystoupení z Mezinárodní unie architektů (UIA).

Přes veškerou nostalgii k UIA ze strany našich starších vážených kolegů, pro které UIA znamenala během socialismu kontakt se světem a světovou architekturou, bylo nutné rozhodnout, zda v této organizaci zůstat, zda členství má pro ČKA jakýkoli přínos a zda má smysl být v této organizaci aktivní. Nebo pouze dál platit jen příspěvky. Vliv na rozhodování měla i skutečnost, že členem UIA byla kromě ČKA také Obec architektů. Tedy ČR měla zdvojené členství. Nutno podotknout, že UIA sdružovala především architektonické svazy a obce. Téma se celkem vážně řešilo i na jedné z valných hromad ČKA. S kolegou Janem Sapákem jsme vycestovali na kongres UIA do Istanbulu. Konference byla stroze bafuňářská, pocit z návratu do raných 90. let byl silný. Mimo osobní vazby a soudružské poplácávání rukami i po zádech, což udávalo tón celého setkání, byla konference pro profesi bez dopadů. ČR byla navíc v té době zařazena v regionu II, tedy státy bývalého Sovětského svazu a státy Předního východu. Z hlediska dopadu se mohlo zdát, že právě na východ by naši architekti mohli expandovat, avšak evidentně ne pod křídly UIA. Po návratu jsme oba jednohlasně navrhli představenstvu ČKA odhlasovat vystoupení z UIA. S tím, že peníze a energie uspořené v této organizaci se přetaví do investice energie a aktivity v ACE.

Jak se zástupci ČKA angažovali v ACE?

V roce 2012 jsem vybudoval tým kolegů, který sledoval největší pracovní skupiny ACE a využíval informace od nich získané pro ČKA. Sám jsem byl v letech 2012–2014 členem pracovních skupin pro Udržitelnost (Sustainability) a Urbanismus / městské problémy (Urban Issues). Udržitelnost bohužel v těch letech nebyla ještě v Čechách populární a PS městské problémy neuměla pojmut složitost a rozdílnost evropských měst. Pavel Martinek byl členem

WG Standardy a Michal Fišer WG Architektonické soutěže (Architectural Competition). Především Pavel Martinek vynikal ohromný kus práce, kterou přetavil pro potřeby naší Komory. Přínos naší činnosti pro ČKA z té doby bych posoudil pozitivně. I přesto, že jsme celkově od evropských pracovních skupin očekávali více.

Jak si v evropském kontextu stojí Politika architektury a stavební kultury ČR?

Zásadní mi přijde, že o komorovou činnost v Evropě nejvíce zájem Ministerstvo zahraničí. A o informace z Evropy nejvíce zájem ani Ministerstvo pro místní rozvoj. Do určité míry ČKA komunikovala se zástupci Českých center, ale spíše na společenské úrovni.

Práce PS zahraničí z mého pohledu byla propojkou s tématem evropských dokumentů Politik architektury. Tato činnost se nakonec ukázala být smysluplná. I přes minimální péči o český dokument Politika architektury ze strany MMR se ČKA podařilo obnovit komunikaci a vstup do tohoto tématu s MMR na více úrovních. ČKA byla v tématu proaktivní. Od roku 2017 do roku 2019 jsme se pravidelně účastnili konferencí předsednických států EU v Tallinu, Vídni, Bukurešti a Helsinkách. A připravovali se na české předsednictví v roce 2022. Covid, ale především vláda Andreje Babiše nebyly k tématu, na rozdíl od vyspělých evropských vlád, přátelské. A tak v době, kdy seveřani již pokračují čtvrtou generací Politik architektury a již prezentují městské, my jsme nenaplnili ani tu první.

Co považujete v současné době za nejdůležitější problém, kterým by se měly profesní organizace v celoevropském kontextu zabývat?

Pracovní skupina pro zahraničí při ČKA v současných tématech tápe. Mimo jiné především kvůli covidu i válce na Ukrajině a extrémním lokálním problémům – od změny stavebního zákona po přicházející recesi. Osobně se domnívám, že pracovní skupina zahraničí by měla být stále nositelem drahocenných informací z evropské půdy. Což je činnost mandatorní, povinná. Mimo to jsou zde ale další témata, která by mohla/měla být vykonávána. Sledování vývoje v evropských politikách architektury, komunikace s komorami architektů sousedních států a přeměna V4 na střední Evropu, určitě včetně Rakouska a případně Německa. Možná by stálo za to obrátit se znovu na české architektury pracující v zahraničí a opět s nimi komunikovat potřeby a zkušenosti ze zahraniční praxe. A ve spolupráci s Českými centry propagovat českou architekturu v zahraničí.

Dokumenty Politika architektury naplňuje většina evropských zemí. První zemí, kde se začal dokument uplatňovat, bylo Finsko (1998), u nás byl schválen v roce 2015. Politika architektury jsou ke stažení www.ace-cae.eu/architects-in-europe/eu-architectural-policy

Alvaro Siza, Banco Borges e Irmao, Vila do Conde, Portugalsko,
Mies van der Rohe Award 1988

Nicholas Grimshaw, Železniční stanice Waterloo International,
Londýn, Mies van der Rohe Award 1994

Norman Foster, Nový terminál letiště Stansted, Londýn, Mies van der Rohe Award 1990

Esteve Bonell a Francesc Rius, Palác sportů, Badalona, Španělsko, Mies van der Rohe Award 1992

Dominique Perrault, Francouzská národní knihovna, Paříž, Mies van der Rohe Award 1996

Oblasti činností Evropské rady architektů

Evropská rada architektů rozdělila svou činnost do několika oblastí, v rámci nichž se pracovní skupiny věnují stanoveným úkolům.

Oblast 1 (Area 1) – Přístup k profesi

Cílem této oblasti ACE je vyměňovat si osvědčené postupy a shromažďovat poznatky pro rozvoj dobrovolné konvergence, rozvíjet nejen právní, ale i ekonomické argumenty a v neposlední řadě prosazovat politická stanoviska na evropské a národní úrovni.

Spolupráce s Evropskou komisí

Cílem Evropské komise v tomto roce nebylo přijímat nové právní předpisy týkající se vnitřního trhu služeb, ale posílit je pomocí prosazování stávajících nástrojů (zamezení porušování předpisů, reformní doporučení) a minimalizovat překážky, kdekoli je to možné.

Aktivita Evropské komise ve vztahu k regulaci profese:

- publikace doporučení (2021 Reform Recommendations);
- revize dokumentů o regulaci profese architekta (Regulatory Restrictiveness Indicator – RRI) v souladu s revizemi Indikátoru regulace trhu produktů (PMR – Product Market Regulation) definovaného Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD);
- navrhované rozšíření Evropské profesní karty tak, aby se týkala více profesí;
- vytvoření pracovní skupiny pro prosazování jednotného trhu (Single Market Enforcement Task – SMET), která bude pracovat na návrhu na zjednodušení přeshraničního poskytování služeb odstraněním předběžné kontroly.

Vzhledem k tomu, že pracovní skupiny pro Oblast 1 věděly o těchto tématech již v rané fázi, mohly se na ně předem připravit:

Byla připravena prohlášení o doporučeních k reformě (2021 Reform Recommendations) a aktualizovaný ukazatel regulačních restrikcí (Regulatory Restrictiveness Indicator – RRI), které mají členským organizacím pomoci při prosazování na vnitrostátní úrovni a informovat je. ACE vyjádřila obavy, že splnění deregulačních požadavků doporučení se stane podmínkou pro získání finančních prostředků z Fondu pro oživení a odolnost (Recovery & Resilience Facility). ACE prosazovala, že je nevyvážený, protože se zaměřuje především na regulaci týkající se přístupu k profesi (ex ante) a ignoruje regulaci praxe (ex post).

Studie ekonomického vlivu regulace

Skupina odborníků a architektů se zabývala klíčovými aspekty problému regulace architektonických služeb v členských státech – včetně teoretických, kvantitativních analýz a studií jednotlivých zemí. Závěry jejich výzkumu (euagenda.eu/news/689318) ACE využila a snaží se o konstruktivní, komplexní a kompletní přezkum hlavních sporných otázek, mezi něž patří např. zachování kvality služeb v době hospodářského poklesu, aniž by došlo narušení veřejné bezpečnosti a blahobytu. Regulace může chránit veřejný zájem tím, že zajistí, aby architekti v dobách ekonomického poklesu nereagovali snižováním nákladů nebo používáním nekalých či nebezpečných praktik pro to, aby se udrželi na trhu, ale aby zachovali investice do dovedností a odborných znalostí.

Spoluúčast na semináři OECD věnovaném Indikátoru regulace trhu produktů

Na semináři se předsedovi pracovní skupiny pro otázky a problémy regulace (Regulatory Questions & Issues – RQI) podařilo vyvrátit některé mýty, což vedlo k následné diskusi s OECD. Diskuse se týkala např. výše zisku menších architektonických ateliérů a způsobem výpočtu obrátu firem nebo konkurence mezi menšími architektonickými kancelářemi (u nich tvoří 54 % projektů rodinné domy a služby na místní úrovni, velké projekční kanceláře zaměstnávají na rozdíl od malých vlastní specialisty atd.).

Průzkum profese

Profesní průzkum byl sestaven pracovní skupinou ACE věnující se evropské směrnici o uznávání odborných kvalifikací (Professional Qualifications Directive – PQD) ve spolupráci s ENACA (Síť národních kompetenčních orgánů pro oblast architektury). Cílem průzkumu bylo získat ucelený přehled o profesi architekta a nejdůležitějších předpokladech pro přístup k ní. Závěry výzkumu nahrazují a racionalizují četné dotazníky, které byly v průběhu let zveřejňovány na internetových stránkách ACE. Ze závěrů výzkumu mimo jiné vyplynulo, že v 63 % členských států je odborná praxe povinná, v 62,5 % členských států je odborná praxe hrazená a pouze v 32 % členských států nemá profese architekta žádný dohled.

Průvodní certifikát

V rámci dobrovolného sblížování a za podpory pracovní skupiny PQD vypracovala ENACA jednotný certifikát s údaji o architektovi. Tento certifikát pomáhá k uznání autorizace, diplomů a dalších profesních kvalifikací v jiné zemi a usnadňuje volnost usazování se a poskyto-

vání služeb. V případě architektů je uspokojeno více než 90 % žádostí o přeshraniční registraci (ve srovnání s 62 % v případě inženýrů). Cílem tohoto certifikátu by mělo být také pomáhat kanadským partnerům při uznávání občanů EU v rámci dohody CETA.

Doporučení pro architektky ze Spojeného království a Kanady

Po vystoupení Spojeného království z EU zahájila ACE jednání s Královským institutem britských architektů (Royal Institute of British Architects – RIBA) a jejich registračním orgánem (Architects Registration Board – ARB) s cílem vypracovat doporučení pro dohodu o vzájemném uznávání profesí, které by bylo předloženo výboru zřízenému v rámci dohody o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím. Počáteční návrh byl schválen na konci roku 2021 a bude dopracován na začátku roku 2022.

Jednání mezi EU (DG TRADE) a Kanadou (Global Affairs) pokročila a byla podpořena prostřednictvím členských organizací a jejich ministerstev. Návrh odráží klíčové prvky doporučení vypracovaného organizacemi ACE a kanadským licenčním úřadem (Canadian Architectural Licensing Authorities – CALA). Dohoda o vzájemném uznávání kvalifikace je vyhrazena pro občany Kanady a 27 států EU. Požadavek na celkovou dvanáctiletou odbornou přípravu je splněn kombinací kvalifikace (diplom), minimálně čtyřleté praxe a čistého trestního rejstříku.

ACE vydává na podporu profese architektů a kvalitní architektury řadu publikací. Věnují se především aktivitám ACE, legislativnímu a politickému vývoji EU souvisejícímu s profesí architekta a analýze architektonického trhu a profese v Evropě. Seznam viz www.ace-cae.eu/activities/publications/

Oblast 2 (Area 2) – Praxe

Tématem praxe architekta se zabývá několik pracovních skupin. Jejich předmětem činnosti jsou standardy, BIM, soutěže a pojištění. Autor článku byl členem pracovní skupiny od roku 2013, v letech 2019–2021 měl na starosti celou oblast a v současnosti vede skupinu Practice Committee. Na stránkách Bulletinu byly informace z této oblasti ACE publikovány pravidelně. Pro stručné připomenutí bych shrnul základní agendu posledních let:

2013–2014 (vedoucí skupiny Philip Ridgway) – práce na jednotné podobě standardů jako reakce na nový průmyslový standard TC 395 vzniklý na základě evropské Směrnice 2006/123/ES, o službách na vnitřním trhu. Výstupy a zkušenost z této práce byly využity při revizi našich komorových standardů v podobě přehledné příručky.

2015–2016 (vedoucí skupiny Ruth Schagemann) – mapování schémat profesních pojištění – vznik tzv. fact sheets. Tato schémata je možno najít na webu ACE a zjistit základní údaje o pojištění a zodpovědnosti v každé evropské zemi.

2016–2019 činnost skupiny pozastavena

2020–2022 (vedoucí skupiny Pavel Martinek) – skupina standardů obnovena jako Practice Committee, která zahrnuje také digitalizaci. ACE připravuje dne 24. listopadu v Bruselu konferenci a výzkum o umělé inteligenci (více informací viz Bulletin ČKA 2/2022, s. 16–17). Konání konference je v režii pracovní skupiny Practice Committee (dříve skupina standardy). Skupina připomínkala aktivity Evropské komise (EK) na poli zavádění BIM. Spolu s inženýrskou organizací IFCA byl sepsán dopis EK upozorňující na monopolistické jednání softwarových společností (viz Bulletin ČKA 3/2021, s. 24), připomínkal se materiál normalizačního institutu TC, který zavádí „benchmark výhodnosti“ vedení projektu v BIM u veřejných zakázek. Podobných aktivit, včetně upozorňování na tyto problémy na pracovní skupiny evropské komise ECORYS, bylo více.

Poslední rok je ve znamení projektu výzkumu možných dopadů umělé inteligence na naši profesi.

Umělá inteligence (AI) v praxi architekta

Nápad věnovat se tomuto tématu vzešel na schůzce skupiny v roce 2021. Hlavním impulzem bylo zmapovat, jaké změny pro náš obor mohou pokročilé technologie navrhování znamenat, do jaké míry mohou mít vliv na trh práce. Zásadní otázkou je, jak celé téma uchopit. Nejedná se o rozvoj diskuse o BIM a jeho standardech, ale o potenciál technologií. Snahou pracovní skupiny bude zapojit do diskuse osoby mimo náš obor a určující budoucí trendy (google, microsoft, autodesk atd.). Shodou okolností se nyní

začala na půdě Evropského parlamentu rodit také podoba nové vyhlášky o umělé inteligenci, jejímž hlavním záměrem, velmi zjednodušeně řečeno, je určit, pro které obory bude umělá inteligence zcela zakázána a v jakých oblastech bude regulována. Oblasti strategického plánování měst se může tato regulace také dotknout.

Abychom jako ACE přispěli do diskuse vlastním pohledem, rozhodli jsme se vedle konference založit vlastní, nezávislý výzkum, který bude realizován skrze námi vybrané zájemce z praxe a univerzit. Takto nastavený záměr získal finanční podporu programu Creative Europe v rámci balíku dalších aktivit ACE. Zásadní otázkou zůstávalo, zda program vymezit úzce na jeden konkrétní problém, nebo se snažit postihnout širší obraz. V květnu a červnu jsme provedli několik on-line setkání s experty z evropských univerzit, z nichž vyplynulo, že zpočátku bude vhodné představit problém AI v širším kontextu z pěti základních úhlů:

AI v městském a strategickém plánování

Infrastruktura, data atd.; otázkou zůstává, zda může nová technologie změnit metodiku plánování měst a prostorových schémat; tato činnost je do značné míry ovlivněna lidským faktorem.

AI v praxi architekta

Dopady na roli architekta, zaměstnaneckou strukturu ateliérů; odpovědnost, autorská práva, vzdělávání.

AI a udržitelnost

Navrhování udržitelných staveb zahrnuje celou škálu možných přístupů, jejichž vyhodnocení může být velmi problematické; potenciál v podkladových datech pro návrh a optimalizaci provozu.

AI nové příležitosti

Demonstrace využití nových technologií pro návrh a realizaci stavby; budoucnost vývoje segmentu očima tzv. „gatekeeperů“; zapojení odborníků (google, Blender apod.).

AI a regulace v rámci naší profese

Výstupy AI nástrojů nejsou zcela objektivní, ale vycházejí z algoritmů jejich tvůrců; postupy, procesy a nastavené priority musí být transparentní, pro uživatele dostupné a škálovatelné.

Pro zmíněná témata vypíše ACE grant pro pět zájemců, kteří budou v polovině října vybráni na základě svého přihlášeného výzkumu, jehož výsledky budou publikovány na jaře 2023. Během listopadové konference by vybraní stipendisté měli dostat prostor pro představení svého výzkumu a z publika získat zpětnou vazbu. Zástupci ACE budou v průběhu výzkumu se stipendisty v kontaktu a klíčové body a závěry se budou vzájemně komunikovat tak, aby odrážely pozici ACE.

Pavel Martinek

Oblast 3 (Area 3) – Udržitelná architektura

Revize směrnice o energetické náročnosti budov z roku 2021

ACE reagovala na posouzení dopadů a veřejnou konzultaci Evropské komise o revizi směrnice o energetické náročnosti budov (EPBD). Předložila poslancům Evropského parlamentu pozměňovací návrhy ke zprávě komise ITRE o provádění stávající směrnice EPBD. ACE se domnívá, že naplnění ambicí strategie Renovation Wave při současném řešení klimatické a biosférické krize vyžaduje změny směrnice EPBD, včetně:

- většího důrazu na roli životnosti budov a jejich součástí při řízení dopadu životního cyklu budov;
- začlenění zpětné vazby a ověřování dosažené výkonnosti do EPBD s cílem urychlit inovace, zvýšit kvalitu architektury a umožnit odpovědnost za výkonnost;
- zajištění spolehlivých údajů a důkazní základny pro podporu výzkumu a prosazování osvědčených postupů;
- vylepšit všechny postupy umožňující rekonstrukce stávajících budov a zároveň zlepšit kvalitu života v Evropě.

Strategie Renovation Wave

Ve spolupráci s Mezinárodní unií vlastníků nemovitostí (UIPI) uspořádala ACE v rámci Dnů občanské společnosti Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV) online seminář o úloze klíčových skupin občanské společnosti ve strategii Renovation Wave. Seminář ukázal, že Renovation Wave v Evropě nelze dosáhnout bez mobilizace klíčových skupin občanské společnosti, zejména zástupců vlastníků a architektů. Bylo konstatováno, že pro renovaci budov jsou zvláště důležité zejména dvě zásady: cenová dostupnost a kvalita projektů, které nejsou v rozporu a lze jich dosáhnout současně.

Kampaň WGBC #BuildingLife

ACE pokračovala v podpoře a přispívání ke kampani #BuildingLife, kterou vede Světová rada pro šetrné budovy. Cílem projektu je dosáhnout kombinace opatření soukromého sektoru a veřejné politiky, která je nezbytná pro řešení celoživotního dopadu budov. Zaměřuje se jak na provozní, tak na zabudované emise budov, což je zásadní pro řešení celkového dopadu sektoru budov a pro dosažení Zelené dohody pro Evropu (European Green Deal), kterým je klimaticky neutrální Evropa do roku 2050. V roce 2021 se ACE opět stala také oficiálním partnerem Evropského týdne udržitelné energie (EUSEW).

Problematika měst a kulturního dědictví

ACE se i nadále podílela na projektu Kulturní dědictví v akci, který je financován z programu Kreativní Evropa

+ a veden organizací Eurocities. Prostřednictvím aktivit vzájemného vzdělávání projekt posiluje města a regiony, aby podporovaly své politiky a iniciativy v oblasti kulturního dědictví a vyvíjely inovativní řešení pro zachování kulturního dědictví.

Konference Klimatická změna a hodnota vystavěného prostředí

+ ACE spoluorganizovala 28. 10. 2021 konferenci věnovanou památkám a jejich obnově s ohledem na klimatické změny (Climate change and built heritage). Opatření v oblasti klimatu týkající se zastavěného prostředí se příliš často zaměřují na řešení týkající se zlepšení energetické účinnosti a výkonnosti budov. Pro zajištění bezpečného, pohodlného a odolného prostředí, které usnadňuje pohodu jednotlivců i komunit, je však nezbytný holistický přístup, který přesahuje energetické aspekty a upřednostňuje celkovou kvalitu vystavěného prostředí.

V posledních letech došlo v Evropě k pozitivnímu vývoji, který uznává význam tohoto přístupu:

- + → Davoská deklarace z roku 2018 byla významným krokem vpřed, protože zařadila kvalitu vystavěného prostředí do politické agendy. Následný davoský systém Baukultur, který stanovil osm kritérií pro hodnocení kvality míst, se ukazuje jako užitečný a jednoduchý nástroj pro všechny zúčastněné strany, které chtějí dále rozvíjet kvalitu vystavěného prostředí;
- + → zpráva nazvaná Směrem ke společné kultuře architektury (Towards a shared culture of architecture), kterou vypracovala skupina odborníků z členských států EU, zdůrazňuje význam investic do kvalitního životního prostředí a obsahuje doporučení pro veřejné orgány, odborníky a zúčastněné strany týkající se mnoha způsobů, jak může kvalitní architektura zlepšit naše vystavěné prostředí;
- + → Nový evropský Bauhaus, který iniciovala předsedkyně Evropské komise, je slibným rámcem pro podporu mezioborového myšlení a přemýšlení o tom, jak dosáhnout krásnějších, udržitelnějších a inkluzivnějších způsobů společného života.

Demolice jako výjimka: upřednostňování renovace a opětovného využití stávajícího stavebního fondu v Evropě

+ Je nezbytné renovovat a prodloužovat životnost stávajících budov namísto jejich demolice a výstavby nových, aby se zlepšila jejich efektivita a kvalita, ušetřil se uhlík, který obsahují, a zabránilo se vzniku odpadu. Vždy je třeba provést studii proveditelnosti, která důkladně prozkoumá možnosti rekonstrukce. Ačkoli demolice může být ve specifických případech nejlepší volbou, vždy by se mělo počítat s konzervací a modernizací budovy jako s preferovanou možností. Renovace stávajícího fondu budov se neomezují pouze na energetickou modernizaci. Funkční a estetická modernizace budov a čtvrtí je nezbytná pro optimalizaci dopadů opatření na zvýšení energetické účinnosti a zlepšení pohody obyvatel. Inteligentní technické systémy jsou často považovány za všelék na lepší výkonnost budov. Aniž bychom popírali jejich přínosy, existuje řada důkazů, že tyto systémy mohou mít nezačtené důsledky, včetně vyšší spotřeby energie, než se očekávalo. Přednost by měla mít jednoduchá, pasivní,

+ technologicky nenáročná a místně ověřená řešení, která nespoteřovávají energii a jsou méně náchylná k lidským chybám. Zvláštní pozornost by měla být věnována památkově hodnotným místům, zejména těm, která nejsou památkově chráněna.

Aplikace principů cirkulární ekonomiky na výstavbu a stavebnictví

+ Stavebnictví a stavební průmysl fungují převážně v rámci lineárního modelu ekonomiky „vzít, vyrobit a vyhodit“, přičemž se předpokládá, že zdroj je dostatek a že s nimi můžeme nakládat bez následků. Rozvoj principů cirkulárního hospodářství v zastavěném prostředí spočívá v zásadě ve změně způsobu navrhování budov tak, aby je bylo možné snadno provozovat, udržovat, opravovat, znovu používat nebo přizpůsobovat novým potřebám. Řešení podporující cirkulární ekonomiku by se měla skládat z hodnotově orientované hierarchie opatření, jejichž cílem je zachovat a zvýšit hodnotu zdrojů:

- + → nejdříve udržovat a znovu využívat: budovy, kterých si vážíme, mají delší životnost a inspiroují generace majitelů a uživatelů k zachování prostředků, které do nich byly investovány;
- + → stavět pro jiné funkční využití: budovy jsou demolovány, protože jejich přizpůsobení novým potřebám je považováno za ekonomicky neúnosné; prostory a struktury budov by měly být navrženy tak, aby je bylo možné využívat k různým účelům a snadno přizpůsobit novým potřebám;
- + → navrhovat tak, aby byla možná snadná výměna komponentů;
- + → využívat správné materiály a součásti: které lze ekonomicky výhodně znovu použít nebo recyklovat, které jsou odolné, snadno se s nimi manipuluje, dají se opravit a jsou biologicky odbouratelné (dřevo, hlína, sláma, korek apod.).

Řešení celoživotních dopadů zastavěného prostředí na životní prostředí

+ Současné právní předpisy se zaměřují téměř výhradně na spotřebu energie v budovách, které jsou v provozu. Přibližně 10 % emisí skleníkových plynů souvisejících s energií však připadá na zabudovaný uhlík, který vzniká při výrobě stavebních materiálů, jejich přepravě a v celém procesu výstavby. Tento zabudovaný uhlík není téměř vůbec regulován. Je nutně lépe vyhodnotit veškeré dopady budov na životní prostředí během jejich životního cyklu, a to s ohledem na provozní i zabudovaný uhlík. Tím by se vytvořily obchodní důvody k tomu, aby se dávala přednost prodloužení životního cyklu před demolicí a novou výstavbou a podpořilo se využívání místních materiálů a materiálů z biologických zdrojů. Na evropské úrovni může přechod na celoživotní uhlíkový přístup podpořit rámec Level(s), který nabízí společný soubor ukazatelů pro měření environmentální výkonnosti budov během celého jejich životního cyklu.

Navrhování prostředí, které bude schopno čelit dopadům změny klimatu

+ Evropa bude v důsledku změny klimatu mnohem častěji vystavena extrémním povětrnostním jevům – povodně způsobené přivalovými dešti a vlny veder jsou určitě dvě největší rizika, která nás ohrožují. Každoročně by mohlo

být vystaveno škodlivým klimatickým extrémům přibližně 350 milionů Evropanů. Je proto nanejvýš důležité navrhovat a plánovat naše budovy a města tak, aby se tomuto stavu dokázaly přizpůsobit. Vysokou prioritu musí mít předvídání a včasná prevence stejně jako ochota uvažovat o řešeních na dlouhou dobu dopředu. Předpokládá se omezení urbanizace v rizikových oblastech. Naše vystavěné prostředí pak musí být od samého počátku plánováno a navrhováno s ohledem na adaptaci. Pro boj s extrémními přírodními riziky jsou klíčová řešení založená na přírodě a tradičních ekologických znalostech. Tváří v tvář klimatické krizi a krizi biologické rozmanitosti budou náklady na nečinnost daleko vyšší než náklady na přijímání opatření.

Závěr

Co stavíme a rekonstruujeme dnes, by mělo usilovat o to, aby se stalo kulturním dědictvím zítřka. Rozhodnutí přijatá ve fázi návrhu projektu mají dlouhodobé důsledky. Čím dříve jsou učiněna správná rozhodnutí, tím silnější jsou jejich dopady na výsledky. Proto je nezbytné, aby fáze projektování byla orientována na kvalitu a vycházela z názorů různých odborníků. Jestliže může kvalitní architektura vytvářet značné hodnoty, mohou naopak špatně koncipované stavby způsobit značné škody, a to jak v krátkodobém horizontu, tak i pro budoucí generace. Nedávné vítězné projekty Pritzkerovy ceny a Ceny Miese van der Rohe ukazují, že projekty rekonstrukcí mohou představovat velmi silné a ikonické architektonické počiny, a vítězové Nové evropské ceny Bauhausu 2021 (viz s. 46–47, prizes.new-european-bauhaus.eu/finalists) dokazují, že inovativní řešení pro navrhování a budování spravedlivého, udržitelného a krásného prostředí pro život již existují. Výzvu je uplatnit tato řešení tak rychle a v takovém rozsahu, jaký je nezbytný. Veřejné orgány na všech úrovních správy musí hrát zásadní roli.

Oblast 4 (Area 4) – Výzkum a vývoj v profesi architekta

Výzkum v architektonické praxi je obvykle považován za aplikovaný a obvykle souvisí s konkrétním projektem, kde se zkoumají precedenty a historické údaje týkající se konkrétního místa nebo existujících technických řešení. To může vést k inovativním řešením, racionalizaci, novému použití materiálů a konstrukčních systémů a obecně k novým způsobům práce, ale výsledky takového výzkumu jsou obvykle interně omezeny v rámci architektonického studia a kromě publikování a propagace návrhu jsou zřídka veřejně dostupné nebo dostatečně prezentovány a hodno-

ceny, aby se maximalizovaly výsledky a přispělo se k širší výměně znalostí. Zdá se, že lidé v naší profesi jsou často příliš zaneprázdnění, než aby dostatečně reflektovali, a tak posílili svůj obor podloženými důkazy, dobře analyzovanými případovými studii, následnými kontrolami, hodnoceními budov po určité době provozu a vědeckými publikacemi.

Jak se doposud ACE angažovala v oblasti výzkumu?

Často se říká, že ACE se soustředí a měla by se soustředit na jasné definované úkoly související s architektonickou praxí, registrací (a ochranou titulu nebo funkce) architektů, směrnicemi přicházejícími z EU, zejména v oblasti kvalifikace (PQD), veřejných zakázek, energetiky a životního prostředí (EPBD) atd. S podporou programu Kreativní Evropa si ACE v minulosti nechala vypracovat studii „Hodnota architektury II. Demonstrování hodnoty navrhování v evropských architektonických kancelářích“ (Samuel a Farrelly, 2020), která zkoumala několik architektonických ateliérů a jejich zkušenosti se zapojením do projektů EU s cílem zdůraznit důvody pro zapojení architektury. Zatímco architekti z akademické sféry se často zapojují do projektů EU v rámci programů ERASMUS+ a Horizont 2020, studie Hodnota architektury poukazuje na skutečnost, že praktikující architekti se projektů financovaných EU účastní jen zřídka a je pro ně obtížné rozpoznat jejich roli nebo potenciál v rámci těchto projektů. To nepřímou odhaluje hloubku rozdílů mezi vzděláváním v oblasti architektury a architektonickou praxí, což je téma, které si zaslouží samostatnou diskusi.

Nové pracovní skupiny ACE – Evropské projekty a Nový evropský Bauhaus

Již více než deset let se ACE podílí na realizaci různých projektů EU prostřednictvím našich zaměstnanců a externích odborníků, a to v partnerství s osmnácti mezinárodními konsorcií. Úkolem ACE v takových projektech je obvykle šířit informace o průběhu a výstupech projektu, animovat zúčastněné cílové skupiny, organizovat školení a související akce. ACE má mnoho výhod z navazování kontaktů s průmyslovými partnery, odděleními COM EU a architektury z Evropy. V minulosti se účastnila programů Horizont 2020, ERASMUS+ a především programu Kreativní Evropa. Zdá se, že další způsoby financování, jako je LIFE, se v souladu s proklamovanými cíli ACE komplexně zabývají společností a zastavěným prostředím, a proto si zaslouží naši pozornost i v budoucnu.

Iniciativa Nový evropský Bauhaus zmobilizovala širokou škálu nadšených účastníků z řad tvůrčích profesí, občanské společnosti a akademické obce ve fázi společné tvorby s Evropskou komisí a Společným výzkumným střediskem. Od samého počátku iniciativa rezonovala s aspiracemi naší profese působit jako komplexní koordinační odborný zprostředkovatel návrhu ve vystavěném prostředí. ACE se stala jedním z prvních oficiálních partnerů komunity NEB.

ACE také vyvinula řadu činností doplňujících naše poslání, strategii a obchodní plán, včetně založení a spolupráce prostřednictvím celoevropské sítě sítí (NEB Collective), jejíž manifest byl představen na online konferenci v dubnu 2021. Podpořili jsme také další aktivity iniciované členy NEB na národní úrovni, jako například konferenci NEB Polsko v květnu tohoto roku a nadcházející konferenci NEB Ligurie (IT) v září. Oslavili jsme rovněž země západního Balkánu a pomohli jsme vytvořit Fórum NEB Bosny a Hercegoviny.

Práce je rozdělena do dvou nových pracovních skupin a třetí pracovní oblasti, jejímž cílem je zapojit do plnění konkrétních úkolů kompetentní delegáty z různých zemí z řad našich členů. Konkrétně se bude jednat o práci v rámci pracovní skupiny pro projekty financované z prostředků EU a pracovní skupiny pro Nový evropský Bauhaus (NEB), která se bude podle potřeby souběžně zabývat vztahy (s jinými zeměmi a organizacemi a mezioborovou a mezigenerační spoluprací).

Dr. Selma Harrington MRIAI HonAIA
Členka Výkonné rady ACE, koordinátorka tematické oblasti Výzkum a vývoj, bývalá prezidentka ACE

Area 4 – Research & Development

EU-FUNDED PROJECTS

- Advancing participation
- Developing expertise
- Knowledge exchange

NEB

- Activities
- Networking
- Matchmaking

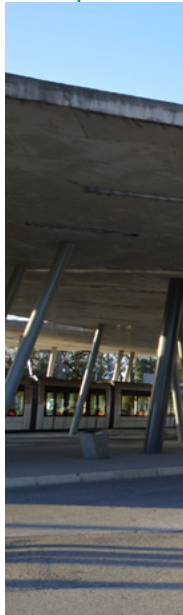
RELATIONS

- Engage with MO's
- Engage with EU neighbourhood
- Emergency response [TF]

Změněná organizační struktura ACE s důrazem na oblast výzkumu a vývoje. Zdroj: archiv S. Harrington

Peter Zumthor, Kunsthaus Bregenz, Rakousko, Mies van der Rohe 1998

Rafael Moneo, Kursaal jauregia - kulturní centrum a koncertní síň, San Sebastián, Španělsko, Mies van der Rohe 2001

Mansilla+Tunon Arquitectos, MUSAC - Muzeum současného umění, León, Španělsko, Mies van der Rohe Award 2007

Zaha Hadid, Terminál Hoenheim-Nord, Štrasburk, Francie, Mies van der Rohe Award 2003

Rem Koolhaas, Nizozemská ambasáda v Berlíně, Mies van der Rohe Award 2005

Snohetta, Opera v Oslu, Mies van der Rohe Award 2009

Pracovní skupina ACE – Veřejné zakázky a architektonické soutěže

Pracovní skupina Veřejné zakázky a architektonické soutěže (Public Procurement & Architectural Design Contests) sdružuje přibližně dvacet architektů a odborníků z členských organizací ACE.

Tato pracovní skupina podporuje cíl ACE prosazovat vyšší úroveň praxe při zadávání veřejných zakázek a v architektonických soutěžích v EU i mimo ni, zajišťovat postupy, které jsou jasně zaměřené na kvalitu s uplatněním ekonomicky nejvýhodnější nabídky (soulad ceny a kvality), usnadňovat a důrazně podporovat co nejširší přístup menších architektonických firem k veřejným zakázkám.

Veřejní zadavatelé mají velký vliv na úroveň vystaveného prostředí. Volba postupu zadání veřejné zakázky dle názoru ACE ovlivňuje kvalitu výsledku. Zakázky na intelektuální duševní služby jsou výjimečné, a to i proto, že výsledek nelze předem popsat. Proces zadání zakázky se tudíž musí zásadně lišit např. od nákupu zboží, kde lze kvalitu výsledného produktu podrobně popsat již před zahájením řízení.

V tomto ohledu je zcela nemožné odůvodnit nákup duševních služeb pouze na základě ceny – což je podle současného právního rámce bohužel stále možné. Specifické požadavky na inovativní řešení a vysokou kvalitu nelze v procesech výstavby a plánování uspokojit objednaním nejlevnější nabídky. Proto ACE požaduje, aby směrnice o zadávání veřejných zakázek upravila intelektuální služby specificky, aby byla upřednostněna kvalita a byly stanoveny zvláštní postupy ve prospěch veřejných zadavatelů. Pracovní skupina se důrazně zasazuje o to, aby byl u intelektuálních služeb povinný výběr na základě kritéria kvality, nikoliv jen ceny.

Jedním z dalších cílů je navrhnout řešení pro zlepšení přístupu malých a středních podniků a nových účastníků k veřejným zakázkám. Za tímto účelem se ACE zasazuje o změny v praxi výběrových kritérií, která jsou obecně příliš restriktivní. Co se týče odborných zkušeností, klienti by měli mít možnost seznámit se s referencemi za různá časová období, třeba i deset let.

Evropská komise byla upozorněna na několik bodů, které byly zahrnuty do zprávy skupiny věnující se otevřeným metodám koordinace (Open Method of Coordination group – OMC) nazvané Na cestě ke společné kultuře architektury – investice do kvalitního životního prostředí pro všechny.¹

Díky tomuto prvnímu kroku budou tyto myšlenky převzaty v rámci případné revize směrnice o zadává-

ní veřejných zakázek. To je jeden z úhlů pohledu pracovní skupiny pro veřejné zakázky, která bude pracovat na přesnějším návrhu ustanovení umožňujících lépe zohlednit specifika duševních služeb, orientaci postupů na kvalitu a opatření nezbytná pro usnadnění přístupu malých a středních kanceláří k veřejným zakázkám.

Pracovní skupina rovněž zvažuje, že v příštích dvou letech vydá několik publikací. První z nich jsou doporučení pro architektonické soutěže zprostředkovaná vydáním dokumentu Architektonické soutěže ACE (Architectural Design Contest ACE – master document and brief) obsahujícího 9 základních pravidel soutěží. Tento dokument také definuje potřebu rozlišovat mezi zadáváním veřejných zakázek na zboží a zadáváním veřejných zakázek na duševní služby včetně architektury. Podle dokumentu musí být pravidla pro zadávání veřejných zakázek na duševní služby, a tedy i na architektonické služby, založena na zásadách kvality, nikoliv jen na zásadách hospodárnosti. Zásadní význam bude mít schopnost veřejné správy pochopit, a tedy i posoudit kvalitu konkurentů, což otevírá v tomto smyslu důležitou otázku profesionálního zadávání veřejných zakázek.

Druhým dokumentem je průvodce osvědčenými postupy při zadávání veřejných zakázek pro místní orgány, jehož cílem je zvýšit povědomí místních orgánů o zadávání veřejných zakázek v oblasti architektury.

Zásadním prvkem je princip porovnávání nabídek architektonických služeb s nabídkami jiných poskytovatelů služeb. To znamená, že architektonické soutěže se stávají ústředním bodem v kontextu veřejných prací souvisejících s architekturou. Pracovní skupina bude vycházet z francouzských zkušeností, kde jsou architektonické soutěže hlavním způsobem hledání projektanta již mnoho let, ale kde si architekti stěžují na přílišné náklady na účast v soutěži. Pracovní skupina se snaží hledat cesty k minimalizaci nákladů a rizik pro účastníky a zároveň zajistit kvalitu výsledku. Kvalita architektonických služeb musí být základním kamenem, který pomůže omezit příliš liberální tlaky, jež Evropská komise prosazuje, aby zvýšila ekonomickou efektivitu. Srovnávány budou různé postupy existující v jednotlivých státech. Na jedné straně je třeba respektovat „naléhavé důvody související s veřejným zájmem“ a na druhé straně nelze zapomínat na potřebu technologického vývoje a pokroku. Pracovní skupina má v úmyslu najít společný základ osvědčených postupů, které by mohly výrazně zlepšit jejich kvalitu na místní úrovni.

1. culture.ec.europa.eu/news/new-report-provides-recommendations-to-ensure-high-quality-architecture-and-built-environment

ACE – jsme s Ukrajinou

Válka a architektura jsou ve své podstatě protiklady. Architektura představuje humanismus, sounáležitost, empatii a tvořivost na té nejzákladnější úrovni, zatímco válka tyto hodnoty popírá. Jakkoli se to však v prvních dnech zdálo neskutečné, válka, kterou na Ukrajině rozpoutala Ruská federace, dala všem políček a architekti jako profese i společnost museli nějak reagovat. A to také udělali.

Během prvního měsíce války na Ukrajině byla Evropa svědkem mnoha iniciativ spolků architektů v různých zemích. Mnohé z nich se týkaly a stále týkají poskytování databáze pracovních míst v Evropě (i mimo ni) pro ukrajinské architektky doma i v exilu a pomoci ukrajinským architektům při hledání zaměstnání. Několik univerzit pozvalo ukrajinské studenty architektury, aby pokračovali ve studiu v zahraničí. Architektské spolky podporují, nebo dokonce samy organizují finanční sbírky zaměřené na humanitární pomoc Ukrajině. Většina těchto informací je zveřejňována a průběžně aktualizována na webových stránkách ACE.

ACE rovněž zaujala stanovisko již v prvních dnech války. Vydala prohlášení, v němž důrazně odsoudila brutální invazi Ruské federace na Ukrajinu a vyjádřila neochvějnou solidaritu se všemi, kteří byli touto válkou postiženi. ACE se připojila k celosvětovému apelu proti válce a výzvě k okamžitému obnovení míru.

Evropská rada architektů okamžitě kontaktovala své ukrajinské kolegy, aby jim vyjádřila podporu a prozkoumala, jak by se vyjádřená solidarita mohla promítnout do konkrétních akcí. V dubnu 2022 se zástupce Národního svazu architektů Ukrajiny zúčastnil Valného shromáždění ACE v Bruselu a svaz byl přijat jako pozorovatelský člen ACE.

Výkonná rada ACE zřídila zvláštní pracovní skupinu Solidarita s Ukrajinou. Koordinátorkou skupiny byla jmenována Rūta Leitanaite (Litva). Úkolem skupiny je najít nejefektivnější způsoby, jak by mohli evropští architekti pomoci Ukrajině, ukrajinským architektům, lidem a architektuře dnes i zítra, až nastane čas obnovy země.

Během řady setkání a intenzivní korespondence mezi členy pracovní skupiny a ukrajinskými kolegy se začal rýsovat pestrý obraz různých problémů a nápadů. Profesní témata zaměstnanosti, spolupráce s ukrajinskými architektky a uznávání jejich kvalifikace doplňují obecná témata, jako je ochrana kulturního dědictví, akutní potřeba dočasného přístřeší pro miliony uprchlíků na Ukrajině a v sousedních zemích, potřeba nové bytové, sociální a jiné infrastruktury na Ukrajině – nových měst obecně. ACE pod-

poruje obrovské ambice Ukrajinců obnovit svou zemi na mnohem vyšší úrovni, než byla před válkou.

V březnu 2022 zaslala společnost ACE dopis předsedkyni Evropské komise Ursule von der Leyenové: „Evropská rada architektů je pevně přesvědčena, že Nový evropský Bauhaus (NEB) by v tomto kontextu mohl nabýt plnohodnotného významu a být velmi užitečný. Hodnoty a ambice Nového evropského Bauhausu a společenství partnerů, kteří jej podporují, by mohly pomoci Ukrajině čelit výzvám souvisejícím s budoucí obnovou země a přinést naději a nadšení jejím obyvatelům i těm, kteří budou muset znovu vytvořit stavební prostředí této válkou zničené země. Domníváme se, že by to byl další konkrétní a do budoucna nasměrovaný projev solidarity Evropské unie s Ukrajinou. Jsme připraveni společně s pomocí Evropské komise prozkoumat možnosti dalšího postupu při mobilizaci Nového evropského Bauhausu ve prospěch Ukrajiny a jejího lidu,“ povzbudila ACE a svůj slib dodržuje, neboť konzultace s vedoucími představiteli NEB a Evropskou komisí dále pokračují.

I když chápeme, že máte v současné době mnoho jiných priorit, jsme si vědomi skutečnosti, že nepochybně přijde mnoho nabídek pomoci ze zahraničí. Již v rané fázi jsme se obrátili na předsedkyni Evropské komise Ursulu von der Leyenovou, aby podpořila úsilí o obnovu, a jsme si vědomi toho, že návrhy předložili i renomovaní architekti. Hovořili jsme s humanitárními agenturami, které se zaměřují na mimořádné události po katastrofách, a přestože jsme všichni připraveni pomoci a přispět odbornými znalostmi našich členů, konstatujeme, že je především úkolem ukrajinských architektů, aby vedli úsilí o obnovu, a jsme povzbuzeni tím, že ukrajinská vláda vytvořila pro tento účel zvláštní pracovní skupinu. Architekti z EU s nimi samozřejmě rádi spolupracují, zejména pokud jde o projekty financované z fondů EU.

V dopise ukrajinskému ministru pro rozvoj obcí a území ACE rovněž vyzvala, aby při plánování obnovy Ukrajiny dával přednost procesům projektování založeným na kvalitě.

Obhajujeme používání udržitelných kritérií a přístupů zaměřených na kvalitu, jako je například využívání architektonických soutěží. Investice do procesu konzultací s odborníky/společnostmi/veřejností při přípravě zadání pro rekonstrukci a přestavbu před jejich realizací může pomoci zajistit, že finanční prostředky na obnovu budou vynaloženy moudře a v dlouhodobém horizontu přispějí ke zmírnění nejhorších dopadů klimatické krize a zároveň i ke zlepšení zastavěného prostředí. To by bylo mnohem lepší než vytváření katalogů „univerzálních projektů“ pro realizaci na národní/místní úrovni, které nejsou založeny na kontextu. V posledních letech podnikla řada členských organizací ACE kroky na národní úrovni, aby potvrdila architekturu jako hodnotu obecného zájmu a stanovila kritéria pro kvalitní architekturu. Rádi se s vámi o jejich příklady dobré praxe podělíme.

Při vytváření strategie pro nové akce společně s ukrajinskými architektky ACE maximálně využívá obrovskou zásobu dokumentů, které již existují jako výsledek dlouhodobé vytrvalé práce a přispění mnoha odborníků.

S cílem navázat spojení, vyměňovat si informace a koordinovat akce, které podporují politiku Solidarity s Ukrajinou, hodlá ACE rozšířit seznam partnerů a v rámci svých kompetencí spolupracovat s dalšími mezinárodními organizacemi, nevládními organizacemi z Ukrajiny a dalších zemí. Dobré nápady, relevantní informace a ochota pomoci jsou však vždy vítány. K úsilí se lze připojit na adrese: info@ace-cae.org.

Rūta Leitanaite
Koordinátorka pracovní skupiny ACE
– Solidarita s Ukrajinou

Sektorová studie ACE a její přínosy

ACE Observatory

ACE nedávno spustila novou webovou platformu věnovanou architektonické profesi. Jejím prostřednictvím mohou zájemci vyhledávat a porovnávat množství statistických informací týkajících se evropských architektů, architektonického trhu a kancelářů v Evropě. Tento portál, který je k dispozici v angličtině a francouzštině, byl vytvořen společností Mirza & Nacey Research s podporou programu EU Kreativní Evropa a vychází z údajů shromážděných v rámci sektorových studií ACE od roku 2010. Sektorová studie ACE probíhá již deset let a za tu dobu je k dispozici velké množství údajů. Poslední zveřejněná zpráva obsahuje jejich velkou část, ale nemůže obsahovat zpětné údaje za každý rok v plném rozsahu. ACE Observatory tuto mezeru vyplňuje a poskytuje přístup k úplné databázi (včetně nových datových souborů) za všechny roky šetření a za všechny země.

ACE Observatory (bit.ly/3U44nun)

Sektorová studie je dvouletý průzkum zadávaný Evropskou radou architektů (ACE) a spolufinancovaný programem Evropské unie Kreativní Evropa, který shromažďuje a analyzuje statistické, sociologické a ekonomické údaje o evropských architektech, architektonickém trhu a architektonických kancelářích. Na základě odpovědí 25 600 architektů z 26 evropských zemí bylo vydání studie pro rok 2020 obohaceno o nové oblasti výzkumu, což z ní bezpochyby činí nejkompaktnější studii o profesi architekta v Evropě a základní referenční nástroj pro všechny zájemce o profesi architekta a vystavěné prostředí.

Ze závěrů sektorové studie 2020

V roce 2020 se do průzkumu zapojilo 25 600 architektů z šestadvaceti evropských zemí, z toho 213 respondentů z České republiky. Z výzkumu vyplývá, že počet architektů v Evropě vzrostl o 24 % mezi roky 2008 a 2018, od této doby stagnuje. V současné době vykonává profesi architekta v Evropě 559 070 osob, z toho 58 % mužů a 42 % žen (v ČR je celkem 4000 architektů v poměru 71 % mužů a 29 % žen). Zastoupení žen v profesi v Evropě roste (z 31 % v roce 2010 na 42 % v roce 2020). Celkem 34 % architektů je mladších 40 let.

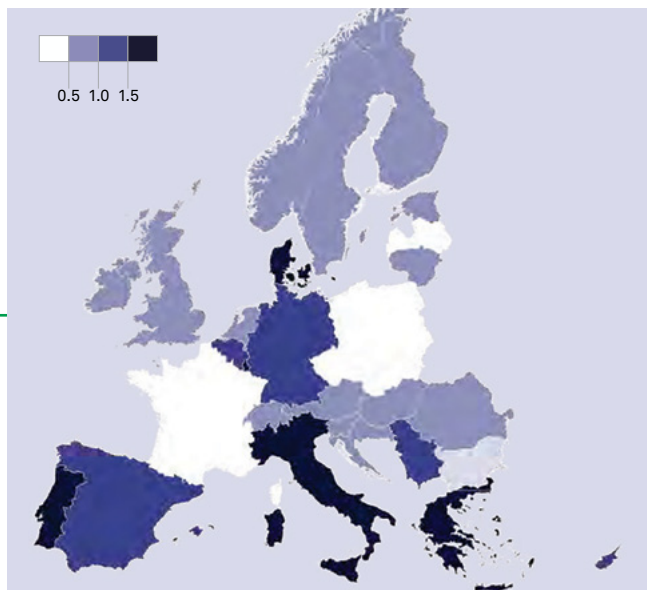
Architekti přispívají do evropského hospodářství 17 miliardami EUR. Koronavirová epidemie snížila pětina architektů množství zakázek, čtyři procenta architektů ukončila svou činnost úplně. Téměř 7 % architektů je nezaměstnaných.

Ve studii se objevily také otázky dotýkající se opatření vedoucích k udržitelné výstavbě a zmírňování změny klimatu. Jedním z důvodů, proč architekti uvedli, že navrhuji udržitelné koncepty, je požadavek klientů, dalším důvodem jsou pak předpisy dané zemí.

V současné době se připravuje osmé vydání evropského průzkumu, které bude zveřejněno počátkem roku 2023.

www.ace-cae.eu/fileadmin/user_upload/2020ACESECTORSTUDY.pdf

Sektorová studie ACE 2020. Počet architektů v jednotlivých evropských zemích na 1000 obyvatel. V současné době vykonává profesi architekta v Evropě 559 070 osob, z toho 58 % mužů a 42 % žen. V ČR je celkem 4000 architektů v poměru 71 % mužů a 29 % žen. Nejvíce architektů vykonává profesi v Itálii – 152 000. V průměru připadá v Evropě 1 architekt na 1000 obyvatel.

Zkušenosti ACE s projekty financovanými EU

Zdravotnické středisko v Karviné – projekt ARV

V současné době jsou z České republiky společně s ACE zapojeni do projektů dva partneři v rámci dvou konsorcií. Jedná se o projekt ARV (greendeal-arv.eu) a BUSGoCircular (busgocircular.eu).

Do evropského projektu ARV (zaměřeného na klimatická a energetická opatření ve stavebnictví) se v lednu 2022 prostřednictvím ACE zapojilo město Karviná s revitalizací stávajícího zdravotnického střediska Karviná-Mizerov, které se tak stalo jednou z demonstračních budov projektu Czech Republic - ARV (greendeal-arv.eu). V průběhu revitalizace, která by měla být dokončena v prosinci 2024, budou využity inovativní technologie a postupy vedoucí ke snížení energetické náročnosti (nulová nebo plusová budova).

Energetické systémy – UCCEB – projekt BUSGoCircular

Univerzitní centrum energeticky efektivních budov ČVUT v Praze (UCCEB) zahájilo v září 2021 v rámci projektu BUSGoCircular (busgocircular.eu/aquatherm-fair) činnosti spojené s navrhováním, simulacemi a strategiemi pro energetické systémy budov a okrusků (tepelné a elektrické), aplikací obnovitelných zdrojů energie, skladováním energie (baterie, voda) a jejich provozem, simulacemi energetických systémů. Součástí projektu UCCEB jsou také vzdělávací akce, monitoring, ověřování metodik a nástrojů vzdělávání atd. Projekt UCCEB by měl být ukončen v březnu 2023.

Evropská rada architektů (ACE) se účastní projektů financovaných z evropských fondů od roku 2010, většinou na pozvání ostatních partnerů k účasti na konsorciích.

Úkolem ACE v projektech financovaných z evropských fondů je obecně zjednodušovat partnerům v projektu zajišťování odpovídajících odborných znalostí a šířit výsledky prostřednictvím své rozsáhlé sítě členů a mezinárodních kontaktů. Práce na těchto projektech zatím přispívá k ambicím ACE podporovat roli architektů v energeticky účinné výstavbě a energeticky orientované regeneraci měst, rozšiřovat výzkumnou činnost a témata, která jsou pro evropské architektky lépe použitelná, a podporovat její strategické postoje.

Aktuální projekty

ACE se od roku 2010 podílela na 18 evropských projektech a v současné době je součástí sedmi projektů ve čtyřech rozdílných tematických okruzích: Výzkum a inovace (projekty BIM-Speed, Cultural-e a Drive 0); Koordinace a podpora opatření na zvyšování kvalifikace architektů (projekty ARISE a BUSGoCircular), Podpora Green Deal – cirkulární ekonomiky a uhlíkově neutrální výstavby (projekt ARV) a Policejní fond pro Bezpečnost podpořenou návrhem pro Místa pro bohoslužby (projekt SOAR).

Projekty financované z evropských fondů mají za cíl poskytovat inovativní, perspektivní řešení řady problémů, které ovlivňují každodenní život Evropanů. Obvykle probíhá zdlouhavý konzultační proces, v jehož rámci Evropská komise identifikuje problémy a vyhledává výzvy k předkládání projektů na nejrůznější témata a v rámci několika režimů financování. Návrhy jsou podrobeny odbornému oponentnímu řízení, které vede k výběru a přidělení finančních prostředků na rozvoj projektového záměru úspěšným konsorciím. Jakmile jsou projekty vypracovány a dokončeny, jsou jejich výsledky obvykle před konečným posouzením a schválením Evropskou komisí testovány a ověřovány na demonstračních místech po celé Evropě. Mezi stálými zaměstnanci ACE starajícími se o správu evropských projektů jsou tři architektky: Dr. Veronika Schröpfer, Larissa De Rosso a Gloria Oddo.

Budova zdravotnického zařízení v Karviné-Mizerově z roku 1993 projde revitalizací s cílem dosáhnout pasivního standardu. Akce je součástí projektu ARV. Foto archiv ARV

David Chipperfield, Nové muzeum, Berlín, Mies van der Rohe Award 2011

Barozzi Veiga, Filharmonie, Štětín, Polsko, Mies van der Rohe Award 2015

NL Architects a XVW architectuur, DeFiat Klieburg, Amsterdam, Nizozemsko, Mies van der Rohe Award 2017

Henning Larsen Architects a Studio Ólafur, Harpa – koncertní hala a konferenční centrum, Reykjavík, Mies van der Rohe Award 2013

Lacaton & Vassal architectes, Frédéric Druot Architecture, Christophe Hutin Architecture, rekonstrukce 530 bytů – Grand Parc Bordeaux, Francie, Mies van der Rohe Award 2019

Grafton Architects, Městský dům – Kingston University, Mies van der Rohe Award 2021

Nová vizuální identita ACE

logotypes - acronyms

ACE spustila v prosinci 2020 evropskou výzvu k podávání návrhů na vytvoření nové komplexní vizuální identity ACE. Vítězný vizuální styl byl vybrán z 62 přihlášek ze 13 různých evropských zemí.

Dne 22. dubna 2021 porota doporučila ACE jako vítěze studio Red&Grey, které dopracuje soutěžní návrh. Nový vizuální styl by měl povzbudit klienta a architekta ke spolupráci v novém tvůrčím a otevřeném procesu dialogu. Přístup vítězů prokázal pochopení příběhu ACE a účinně zachytil svět architektury v logicky vystavěném konceptu. Porota také ocenila novou typografii.

Přihlášky hodnotila mezinárodní porota ve složení: Walter Bohatsch (Bohatsch und partner); Martin Gaffney (DesignWorks); Jan Kosatko (Studio Kosatko); Georg Pendl (prezident ACE v letech 2019–2021); Selma Harrington (předchozí prezidentka ACE) a Pavel Martinek (bývalý člen Výkonné rady / představenstva ACE). Vizuální identitu vybírali na základě následujících kritérií: kvalita/inovace/jedinečnost/kreativita/praktičnost.

Od roku 2021 bude nová vizuální identita postupně zaváděna napříč různými komunikačními kanály ACE (newsletter, sociální média, tiskoviny, web atd.). Na přelomu let 2022 a 2023 by měly vzniknout nové webové stránky s lepší funkcí vyhledávání a uživatelského komfortu.

custom display typeface

Pack my red box with
five dozen quality jugs

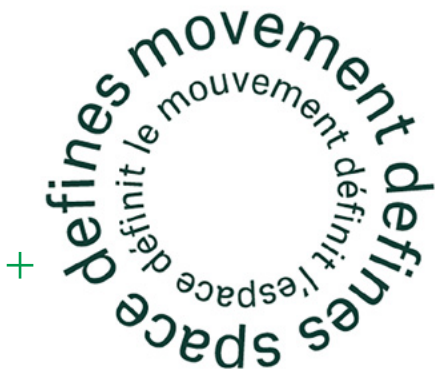
Whereas recognition of
the inherent dignity

typeface - Atlas

Téma připravili Pavel Martinek
a Markéta Pražanová

Překlady textů z angličtiny
Lucie Mertlíková

+ bilingual circular poetry

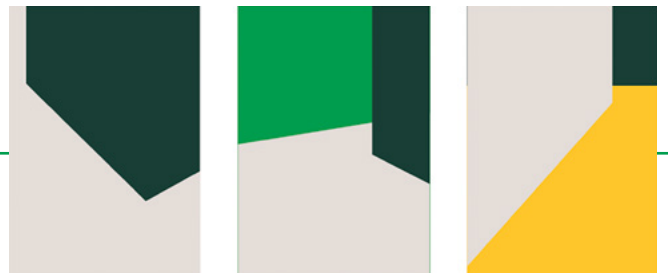
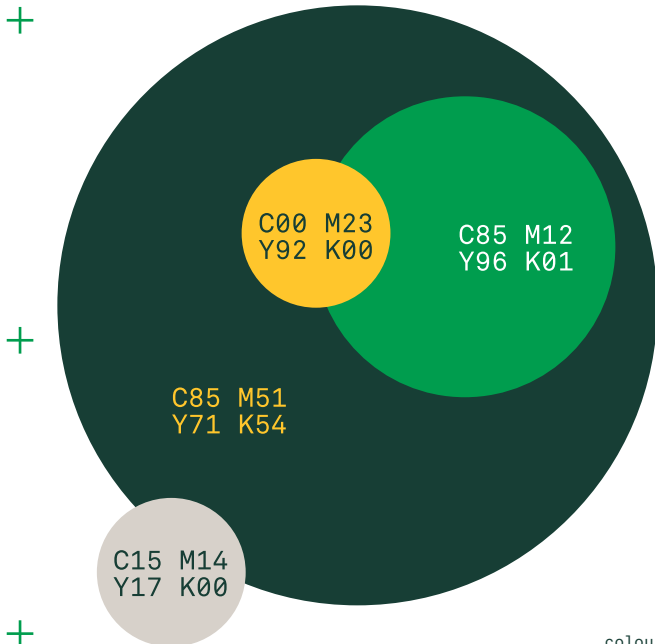
film / photography

+ social media logos

graphic system

colours